

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

**Vliv médií na výchovu a osobnost dětí na 1. stupni
základní školy**

bakalářská práce

Autor práce: Martina Dobosiová

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika - vychovatelství

Vedoucí práce: Mgr. Václav Šnorek

Datum odevzdání práce: 3. 5. 2013

Abstrakt

Mezi masová média současné moderní doby patří periodický tisk (noviny, časopisy), televizní a rozhlasové vysílání a internet. Jedná se o jednosměrný způsob sociální komunikace dostupný každému a významně podílející se na socializaci člověka do společnosti. Díky rozmanitosti jejich obsahů nabízí uživatelům různé možnosti využití (trávení volného času, vzdělávání, zábava, uvolnění). V mnohých z nich nalezneme kromě aktuálních informací, i faktory, které mohou negativně působit na výchovu a osobnostní rozvoj dětí. Jde zejména o prvky násilí, agrese nebo erotiky. Působení médií na děti souvisí s jejich věkem odrážející úroveň rozvoje kognitivních funkcí, kritického myšlení a intelektových schopností.

Děti ve věku 9 – 11 prochází vývojovými změnami, které na konci období středního školního věku umožňují chápat a rozlišovat realitu a fikci. Průběh vývoje z hlediska exogenního působení ovlivňuje rodina, vrstevnická skupina či prostředí. I v těchto činitelích se mohou vyskytovat patologie negativně ovlivňující dítě. Rizikovými faktory v rodině může být absence jednoho z rodičů, patologické chování nebo její špatná funkce. Důležitou roli zaujímá výchova, která charakterizuje životní styl a fungování rodiny. Odráží způsob komunikace mezi rodičem a dítětem či hodnoty a normy uznávané v rodině. S vrstevnickou skupinou se dítě setkává zejména ve škole nebo ve volném čase. Dítě se snaží mít co nejvíce společného s vrstevnickou skupinou, aby nebylo vyčleněno a odpovídalo jejím požadavkům. Závisí ale i na prostředí, ve kterém se dítě a vrstevnická skupina nachází. Prostředí se skládá z materiálních prostředků, z prostředí, ve kterém děti žijí a kultury, v níž jsou vychovávány.

Ve svém výzkumu jsem se zabývala vlivem médií na děti ve věku 9 – 11 let. Cílem práce bylo zjistit názory dětí a rodičů na to, jaká média a jakým způsobem mají vliv na jejich vývoj, analyzovat případné rozdíly u dětí a rodičů z běžné základní školy a ze školy vyučující podle alternativního vzdělávacího plánu. Tyto cíle byly zformulovány do tří výzkumných otázek. Výzkumný soubor tvořily děti navštěvující 4. a 5. ročník základní školy a jejich rodiče z Českých Budějovic a okolí.

Výzkum byl prováděn kvalitativní metodologií za použití techniky polostrukturovaného rozhovoru. Okruhy a otázky polostrukturovaného rozhovoru byly předem formulovány. Informace vyplývající z rozhovorů s respondenty byly zpracovány formou případových studií a vyhodnoceny kvalitativní analýzou dat. Výsledná zjištění byla porovnána a byly popsány zjištěné odlišnosti v přístupech jednotlivých skupin respondentů

Výsledky ukázaly, že ve všech dotazovaných rodinách se využívá televize, rádio, tisková média a internet. Všichni dotazovaní rodiče mají přehled o tom, jaká média, jak dlouho a jakým způsobem jejich dítě využívá a hovoří o obsahu vyskytující se v médiích, které děti využívají. Výzkumem bylo zjištěno, že děti z výzkumného souboru nejčastěji využívají televizi a internet a nejvíce je ovlivňují obsahy z televize. Dotazovaní rodiče se nesečkávají u svých dětí s projevy agrese, oslabením komunikační dovednosti nebo fyzickými změnami. Přesto ale zaznamenávají, že jejich děti občas věří sdělení v médiích. Jedno z dětí si na základě filmu vytvořilo imaginární postavy, se kterými tráví volný čas a u jednoho chlapce se objevil náznak vyšší tolerance k násilí.

Srovnání výsledků ukázalo, že děti z alternativní školy moc nehovoří o médiích ve škole, protože někteří spolužáci doma nevyužívají všechna média. Vrstevnická skupina z alternativní školy tedy nemá ve vztahu k médiím velký vliv. Tyto děti také častěji s rodiči sledují přírodopisné, dokumentární programy a pohádky.

Z výsledků vyllynulo, že děti z romského etnika využívají televizi častěji, protože je v jejich kultuře považována za běžnou součást života. Romští rodiče jsou k médiím otevřenější, ale méně využívají tisková média.

Je tedy důležité, aby se rodiče zajímali o to, jaká média jejich dítě využívá, kolik času u něj tráví a jaké obsahy ho zajímají. S dětmi by měli probrat jednotlivá média, vyzkoušet si jejich používání, zhodnotit pozitiva a negativa a na základě toho se s ním domluvit, které z médií a na co, bude využívat. Jedině tak, že dítě bude znát všechny tyto okolnosti, bude používání médií efektivní.

Abstract

Media influence on upbringing and personality of children 1st grade of primary school

Into mass media of current modern time belong periodical press (newspapers, magazines), broadcasting and internet. It's one-way form of social communication available to everyone and significantly participate on human socialization. Thanks to diversity of their contents, provides many kinds of using (spending free time, education, entertainment, relax). But in the most of these subjects we can find besides actual information, factors, which can have negative influence on upbringing and children personality development. These factors include information but also elements of violence, aggression and erotic. Media influence on children depends with their age, which reflects the level of cognitive functions, critical thinking and intellectual abilities.

Children in age of 9 – 11 years old pass through development changes, which at the end of the middle school age period, enable to comprehend and distinguish reality and fiction. Progress of development is from exogenous point of view influenced by family, peer group or surrounding. In these factors could be found pathologies, which could have negative influence on child. Dangerous factors in family could be absence of one of the parents, pathology behaviour or bad function of family. Important role have upbringing, characterizing lifestyle and running of family. It reflects way of family communication or life worth and norms appreciate in family. Child meets peer group mainly in school or during their free time. Child is trying to have a most in common with peer group, to be not set aside and meets their requirements. It depends also on surrounding, in which child and peer group live. Surrounding is comprised by material means, environment, in which child lives and culture, in which are children upbringing.

In my research I dealt with media influence on children in age of 9 - 11 years old. The goal of the work was find out opinions of children and their parents which media

and how media influence development of children, work analyse possible differences in opinions of children and parents from common primary school and school teaches by alternative education programs. These goals were word into free research questions. The research sample was made up by children attending 4. and 5. class of primary school and their parents from Czech Budweis and environs,.

The research was performed by qualitative methodology by using technique of semi-structured interview. Scopes and questions of semi-structured interview were formulated in advance. Information consequents from interviews with respondents were processed into form of case studies and were evaluated by qualitative analysis of data. Resulting finding out were compared and found differences were described in access of different groups of respondents.

Results proved using television, radio, press and internet in all of the interviewees families. All interviewees parents have overview about what media, how long and how their children use them and talking about the content appearing in the media, which children use. Research found out children from research sample the most often use television and internet and the biggest influence on them have television contents. Only one parent noted of taken over characters from television by his child, of which child made „imaginary friends“. On the basis of interview was discovered indication of higher tolerance for violence by one boy. Even in relations to the media is important unity access both of parents. Parents, whose children are in alternating custody, said that the other parent allows child to use media more often.

By comparison of results was found out that children attending alternative schools don't speak a lot about media in school it's because some classmates don't use all of media at home. Peer group in alternative school haven't so big influence in relation to media. These children also more often watch natural and documentary programs with parents.

The results showed that children of roma ethnic group use television more often, because television is in their culture considered like a common part of life. Their parents are more open in relation to media but they use press the less.

It is important for the parents be interested in how media their children use, how many time spend with media and which contents is child interest in. Parents should talk about single media, try of using media, evaluate positives and negatives and based on that they should decide together. Parents should also think about which media and for what, child will use it. If child will know all these circumstances it is the only way how it's possible to use media effective.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 3. 5. 2013

.....

(jméno a příjmení)

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat Mgr. Václavu Šnorkovi za odborné vedení a cenné rady při zpracování bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat Mgr. Karlu Hájkovi, Mgr. Mileně Vlčkové a pracovníkům ze Salesiánského střediska mládeže - DDM, za jejich laskavost a pomoc při oslovení respondentů. V poslední řadě bych chtěla poděkovat všem respondentům za ochotu spolupracovat na mém výzkumu.

Obsah

Úvod.....	11
I. Současný stav.....	13
1 Masová média.....	13
1.1 Tištěná média	14
1.2 Rozhlasové a televizní vysílání	14
1.3 Film	15
1.4 Hudba	15
1.5 Internet	16
1.6 Mediální komunikace.....	17
1.6.1 Sociální sítě.....	18
2 Důsledky vlivu médií.....	20
2.1 Pozitivní vlivy	20
2.2 Negativní důsledky.....	21
2.2.1 Vliv na socializaci.....	21
2.2.2 Agresivita a násilí	22
2.2.3 Šikana a kyberšikana	22
2.2.4 Fyzické změny	23
3 Psychický vývoj dítěte školního věku	25
3.1 Činitelé psychického vývoje	26
3.1.1 Dědičné vlivy	26
3.1.2 Význam centrální nervové soustavy	27
3.1.3 Prostředí	28
3.1.4 Rodina.....	28

3.1.5	Vrstevnická skupina.....	29
3.2	Specifika psychického vývoje.....	29
3.2.1	Rozvoj poznávacích funkcí a myšlení	29
3.2.2	Vývoj jazykových dovedností	31
3.2.3	Emoční vývoj a socializace.....	31
3.2.4	Vývoj osobnosti	32
3.3	Vnější faktory negativně působící na psychický vývoj.....	33
4	Výchova v rodině.....	35
4.1	Rodina	35
4.2	Výchova	38
II.	Praktická část	41
5	Cíle práce a výzkumné otázky.....	41
5.1	Cíle práce	41
5.2	Výzkumné otázky.....	41
6	Metodika.....	42
6.1	Metoda výzkumu.....	42
6.2	Charakteristika výzkumného souboru.....	42
7	Výsledky	43
8	Diskuze	58
9	Závěr	64
10	Seznam použitých zdrojů.....	66
11	Klíčová slova	70
12	Seznam příloh	71

Úvod

Setkáváme se s nimi každý den. Média - běžná součást našeho života, ráno, odpoledne i večer. Některá tu s námi jsou už po staletí, ale až teď, s rozvojem nových médií, se vytvářejí výzkumy a prokazuje se jejich vliv na člověka. Nová média, jako televize a internet, požírají neuvěřitelné množství našeho volného času. Přinášejí záplavu informací, senzace a zábavy, ale nesou sebou rizika, např. normalizace násilí, prezentují špatný životní styl, neustálé střídání partnerů v seriálech přechází i do reálného života, šíří falešná sdělení. Současné zpravodajství už není tak seriózní, jako bývalo dříve, a mnohdy bývá označováno „černá kronika“. Nevhodné obsahy jsou díky internetové anonymitě dostupné i dětem. Člověk utváří média a média utváří člověka. K tomu se hodí slavný citát z komiksu Spider-man: „S velkou mocí přichází i velká zodpovědnost.“. V médiích by se měl objevovat takový obsah, který povede společnost správným směrem, nebude ji zahlcovat násilím, lží, intrikami a nebude nikoho zesměšňovat. Televize a internet jsou média dostupná pro všechny teprve několik let. Ještě tedy nedospěla generace dětí vychovávaných v době médií. Už teď ale vědci prokazují, že média děti ovlivňují.

Dokud společnost nezmění obsah prezentovaný médií, je důležité, aby alespoň rodiče byli v tomto směru shovívaví a nenechali své děti dospět v reklamami oblébávané, které nebudou umět komunikovat tváří v tvář s ostatními lidmi a nedokážou řešit partnerské konflikty jinak než rozchody a rozvody, budou tolerovat násilí a sami ho budou užívat jako prostředek k dosažení i dílčích cílů. Poslední možnost s tím něco udělat mají rodiče, když je jejich dětem 9 až 11 let. V tomto období dochází k rozvoji kritického myšlení, utváření si identity a základům pro partnerský život. Zároveň je to věk, kdy děti přecházejí od pohádek na jiné filmové žánry a celkově se mění a specifikují jejich zájmy.

Ve své praxi jsem se setkala s několika dětmi navštěvující čtvrtou třídu a věřily tomu, co viděly v hororech. Nenechaly si vymluvit, že to, co shlédly, byla pouze fikce, jejímž účelem bylo děsit. Důsledkem toho tedy bylo, že věřily na duchy a myslely si,

že lidé si řezou části těla, aby přežili. Zároveň jsem pozorovala i neschopnost řešit problémy mezi čtyřma očima. Děti byly sice kousek od sebe, ale posílaly si dopisy.

Kdo jiný než rodiče, by měl vracet své děti na správnou cestu. Vždyť oni sami vyrůstali ještě v době bez televize a internetu, tak proč současným médiím umožňují tolik zasahovat do jejich výchovy? Uspěchaná doba zamezuje časté komunikaci a společnému trávení volného času v rámci rodiny. Pokud se i přesto rozhodnou přenechat médiím významnou roli v jejich životě, měli by své děti srozumět se všemi riziky, hrozbami a představit jim efektivní způsob jejich využívání. Jedině rozpravami o médiích, bude možné žít tak, aby byla využívána správným způsobem a nevznikaly patologie v budoucím životě.

Je jasné, že to vše je pouze ideál. Zajímalo mě, jestli si děti a hlavně rodiče uvědomují závažnost této situace, jak k médiím přistupují nebo zda mají doma „ovlivněné“ dítě. Cílem práce bylo tedy zjistit názory dětí a rodičů na to, jaká média a jakým způsobem mají vliv na jejich vývoj, analyzovat případné rozdíly u dětí a rodičů z běžné základní školy a ze školy vyučující podle alternativního vzdělávacího plánu. Jelikož jsem se setkala už s mnoha dětmi zjevně ovlivněnými médii, jsem velmi ráda, že jsem měla možnost se tomuto tématu věnovat ve své bakalářské práci.

Ve shrnutí současného stavu dané problematiky je vymezen pojem média, základní dělení a charakteristika jednotlivých médií. Tato kapitola také zahrnuje popis možných dopadů na dítě z hlediska pozitivního a negativního přínosu. Psychickému vývoji dítěte školního věku a faktorům ovlivňující vývoj, je věnována třetí kapitola této práce. Poslední kapitola této části popisuje rodinu z hlediska sociologického, ale i z hlediska působení na dítě a vymezuje principy a styly rodinné výchovy.

Praktická část popisuje způsob, jakým byly získávány a zpracovány informace pro výzkum, cíle práce a vymezuje výzkumný soubor. Obsahuje zpracování jednotlivých rozhovorů s respondenty formou případových studií, z nichž byla získána data pro následnou analýzu.

I. Současný stav

1 Masová média

Pojem „média“ je latinského původu a v překladu znamená „zprostředkující činitel“. Souhrnně tak označujeme prostředky, šířící ve společnosti určitá sdělení neomezenému množství uživatelů. Vývoj masových médií jde současně s technickým vývojem. S vynálezem knihtisku vznikla první masová média – knihy a periodický tisk. Až během posledního století se mezi masová média zařadilo rozhlasové a televizní vysílání a internet. (12)

Média jsou charakteristická mnoha znaky. Hlavním společným znakem je dostupnost neomezenému počtu lidí, kteří média využívají a jsou schopni i během krátké doby oslovit velké množství uživatelů. Média nabízí široké spektrum možností pro jejich využití. Uživatel může média využívat jako nástroj pro trávení volného času, k získávání informací, utváření si názorů a postojů či ke vzdělávání. Používání médií je zároveň podmiňující pro jejich existenci, ať už z hlediska ekonomického či politického. (11)

Obsah masových médií je uživatelům sdělován průběžně (např. televizní noviny v různých časových intervalech) nebo pravidelně (např. denní tisk) (11). Vždy poskytuje aktuální informace. Jedná se ale pouze o jednostrannou výměnu informací, kdy uživatel informace přijímá, ale zpětná vazba od uživatelů je téměř nulová. (12)

Pro společnost jsou masová média velmi důležitými činiteli, kteří plní funkci informační, socializační nebo zábavnou. Dále jsou nositeli kulturních vzorců státu, podílejí se na formování kulturního prostředí a prezentují společensky významné cíle. (11, 22)

1.1 Tištěná média

Tištěná média se stala prvními masovými prostředky poskytující informace velkému počtu lidí. Zpočátku měla charakter ručně psaných knih a letáků informačního rázu a postupně se zdokonalovala až do současné podoby. Jejich uživatelé mají v dnešní době na výběr mezi velkým množstvím novin a časopisů, podle jejich věkové kategorie, zájmů a potřeb. Většina z nich postupně podléhá vlivu komercializace, který představuje zvýšenou závislost na reklamě. (22)

Typickým komerčním tiskem je tisk masový (bulvární). Jeho obsah je charakteristický osudy slavných i obyčejných lidí, volnějším vztahem k násilí a zločinu. Účelem takového tisku je pobavit, a proto má velký počet odběratelů. Skupina takových čtenářů je charakteristická nižšími příjmy a nižší úrovní vzdělání. (22)

Seriózní tisk je významnou institucí politického a společenského života a důvěryhodným zdrojem informací. Na rozdíl od vysílání je zcela formálně nezávislý na státu a má vyšší úroveň společenské a etické odpovědnosti. (22)

1.2 Rozhlasové a televizní vysílání

Vysílání (souhrnně broadcasting) představují média auditivního a audiovizuálního charakteru kombinující prvky předchozích médií.

Vznik rozhlasového vysílání je datován do doby po první světové válce. Přenos informací probíhá pomocí rádiových vln, které jsou zachycovány rádiovým přijímačem. Šíří informace pouze auditivního charakteru, ale přesto je pro něj charakteristické téměř totéž, co pro televizní vysílání (aktuální zpravodajství, reklama, příběhy, sport).

Televizní vysílání je významným prostředníkem politiky země, a proto politika může do značné míry ovlivnit, co se bude vysílat. Jelikož se jedná o médium dostupné

velkému množství uživatelů, není možné, aby vysílání reagovalo na potřeby jednotlivých uživatelů, a proto nabízí široké možnosti k využití. Díky audiovizuálnímu obsahu může uživatel sledovat příběhy lidí, dozvídat se o životě zvířat a být průběžně informován o aktuálním dění doma i ve světě. (22)

1.3 Film

Vznik filmového průmyslu podnítilo zvyšování volného času pracujících lidí hledající způsoby, jak tento čas trávit. Jeho hlavním účelem je pobavit diváka. Dává mu prostor pro odpočinek, náměty k zamyšlení, promítá politickou a společenskou situaci. Filmy mají podobný charakter jako knihy s rozdílem, že filmy dokážou oslovit velký počet diváků. (22)

1.4 Hudba

I hudba je důležitým a velmi rozšířeným nástrojem pro sdělování velkému počtu uživatelů. Rozhlasové vysílání je ve velké míře závislé na hudební produkci a v posledních letech se rozšiřují i hudební televize. Nejčastěji využívají hudbu, jako prostředek pro sdělování, mladí umělci, jejichž posluchačstvo tvoří také mladí lidé. Jejich hudba odráží vlastní názory, politické postoje, společenský život, ale i běžné lidské hodnoty a osobní potřeby. V posledních letech mají lidé čím dál větší svobodu vyjadřování, a proto je jejich tvorba obtížně regulovatelná. (22)

1.5 Internet

Internet je nejnovější médiem vycházející z předchozích médií a propojuje je. Obsah internetu závisí ve velké míře na uživateli, protože může informace zveřejňovat nebo vyhledávat, a proto se nachází na pomezí tradičních jednostranných médií a komunikačních médií. (22) Internet se stává čím dál rozšířenějším v našich domácnostech a díky neustálé aktualizaci jeho obsahu můžeme říci, že je i nejrychlejší médiem. (25) Jistým způsobem nám ukazuje reálný odraz společnosti a člověka. Jsou v něm prvky dobra i zla a závisí na uživateli, jakým způsobem obsah internetu využije. (27) Velkým rizikem internetu jsou často nepravdivé informace či dokonce fikce, které mohou uživatele přimět ke změně jeho názoru, vytvoření si nesprávného postoje k některým tématům a uvěření věcem, které se nemohou stát. (25)

Tento virtuální svět je charakteristický tím, že je prostředím bez zábran. Význam norem a společenských pravidel tu v řadě případů zaniká. Absence omezení může pro některé jedince znamenat ztrátu úzkosti ze sociálních situací nebo ztrátu obav z odhalení sebe sama. To můžeme vnímat jako pozitivní dopady virtuálního světa. Zároveň se ale velmi často setkáváme s negativními důsledky, např. agresivita a lhostejnost k mínění druhých. Oba tyto vlivy se pak promítají i v našich reálných životech. (27)

Zpočátku byl internet a počítač, jako takový, považován za prostředek hoden pouze kybernetikům a odborníkům na IT technologie. Postupně se ale dopracoval na jednu z nejdůležitějších věcí pro náš život. Na internet se přesunulo mnoho lidských činností a přispěl tak k dalšímu zpohodlnění života člověka. Člověk je, díky e-mailům, ušetřen psaní klasických dopisů a v podstatě už ani nikdy nemusí vkročit do obchodu. (8)

1.6 Mediální komunikace

Přestože média zprostředkovávají informace jednostranně, nalezneme i způsoby, kde komunikace probíhá oboustranně. V této souvislosti můžeme tuto komunikaci rozdělit na:

a) Mediální komunikaci – taková sociální komunikace, která probíhá pomocí médií. (11)

b) Masovou komunikaci – taková mediální komunikace, která vzniká na základě médií. (11)

Mediální komunikace nejčastěji probíhá pomocí internetu, kde nabízí spoustu možností pro komunikaci mezi jednotlivci, skupinami nebo veřejností. Mezi takové nástroje patří webové stránky prezentující firmy, instituce, skupiny s různým zaměřením či významné jednotlivce a poskytující informace o nich (25).

Blogy neboli tzv. „digitální deníky“ využívají lidé anonymně (pod přezdívkami) ke sdělování svých názorů, zkušeností a různých informací spojených s jejich osobou. Uživatelé internetu, kteří blogy sledují, mohou na zveřejněné příspěvky také zcela anonymně reagovat, a tudíž zde dochází ke zpětné vazbě. (25)

Velkým hitem byly chaty, předchůdci moderních sociálních sítí. Stránky věnované chatování zprostředkovaly jejich registrovaným uživatelům vzájemnou komunikaci probíhající v čase a místě, což jsou jednotky typické pro komunikaci „tváří v tvář“ (11). Jejich uživatel vystupoval pod tzv. nickem, neboli přezdívkou, měl možnost zveřejňovat informace o sobě nebo fotky. Komunikace uživatelů se uskutečňovala ve virtuálních místnostech, rozdělených podle zájmů, místa bydliště, věkové kategorie a spousta dalších. Zde se začal vyskytovat problém se zneužíváním internetu. Současně vznikla aplikace ICQ, zprostředkující chatování mezi registrovanými, kteří tak získali své individuální číslo účtu, poskytovali ho podle svého uvážení a sami se rozhodovali, s kým komunikovat chtějí a s kým ne. Podobně funguje aplikace Skype umožňující volání přes internet, videohovory za pomoci webové kamery a chat s dalšími uživateli.

Důležitým nástrojem pro komunikaci jsou stále e-maily, které v moderní době nahrazují klasické dopisy, a proto mají formálnější charakter, než předchozí druhy

komunikace. E-mail používají právnické, fyzické osoby, ale může být používán i anonymně. I zde nalezneme riziko zneužívání e-mailu k manipulaci s lidmi, napadání, nebo ohrožování jejich osobních údajů přes počítačové viry a hackování (neoprávněné nabourávání do systému).

1.6.1 Sociální sítě

V moderní společnosti představují sociální sítě jednu z podmínek úspěšné socializace do společnosti. Jejich popularita neklesá a šíří se skrze různé věkové kategorie. První sociální sítě vznikly v Americe v sedmdesátých letech 19. století a sloužily ke komunikaci mezi obchodníky (19). Postupně pronikly i do osobní sféry a rozvíjely se až do dnešní podoby. V České republice vzniklo několik sociálních sítí, např. Lidé nebo Líbímseti, které jsou ale spíše orientované na seznamování. Přesto jsou mezi dospívajícími stále oblíbené. Další používanou českou sociální sítí jsou Spolužáci, umožňující školním třídám vytvořit virtuální třídu, na které mohou psát vzkazy pro celou třídu nebo jednotlivým spolužákům a každý žák si zde může vytvořit vlastní profil, jehož informace jsou sdílené pouze v rámci třídy.

Mezi celosvětové sociální sítě patří MySpace, Twitter a Facebook. Pro většinu jejich uživatelů se tak stává každodenním rituálem, po příchodu ze školy nebo práce, připojit se na sociální síť a sledovat aktuální dění ze své společnosti nebo ji informovat o sobě (19).

Každá z těchto sítí má vysoký počet uživatelů. Facebook nabízí oproti předešlým sítím nejširší možnosti sdílení, což z něj v dnešní době činí dominantní sociální síť, využívající stovky miliony uživatelů z různých zemí a různých věkových kategorií (31). U naší mladé populace představuje profil na Facebooku samozřejmost a při jeho absenci nemá takový jedinec „přehled o dění ve společnosti“. Komunikace na Facebooku je rychlá. Uživatel po zveřejnění příspěvku na své tzv. zdi získává okamžitou zpětnou vazbu, ať už komentářem nebo tlačítkem „Líbí se mi“. Uživatel Facebooku si vybírá,

kdo může jeho obsah vidět a to buď tak, že si přidává ostatní uživatele jako své přátele, nebo si v nastavení upravuje možnosti sdílení (31). Facebook nabízí široké spektrum možností ke komunikaci. Umožňuje:

- a) Vytvořit si vlastní profil a přidávat a měnit informace o nás
- b) Sdělovat své pocity, nálady a zážitky a sledovat příspěvky svých přátel
- c) Zásílat zprávy všem uživatelům, chatovat se svými přáteli
- d) Zveřejňovat a prohlížet si fotky, videa, sdílet obsahy webových stránek
- e) Používat aplikace a různé hry, doporučit knihy, filmy, hudbu a mnoho dalších
- f) Připojit se ke stránkám, které nás zajímají, vytvářet tyto stránky
- g) Připojit se do skupiny se stejnými zájmy, vytvářet tyto skupiny
- h) Připojit se k událostem, vyjádřit se k účasti na událostech, vytvořit událost (1)

Díky jeho širokým možnostem, je oblíbeným požíračem času dnešní mládeže, i když jeho původním záměrem bylo usnadnit komunikaci mezi lidmi. V jistém smyslu je ale i významným sociometrickým nástrojem. Můžeme zde zjistit oblíbenost některých uživatelů, současně může být i prostředkem kyberšikany nejen dětí, mládeže, ale i učitelů.

2 Důsledky vlivu médií

V posledních několika letech, s rozvojem médií, se čím dál častěji setkáváme s tématem zabývajícím se působením médií na dětské uživatele. Vědecky je prokázáno, že média ovlivňují chování, názory a postoje. Mohou rozšiřovat všeobecný přehled a zvyšovat vzdělanost, ovlivnit životní styl i zdraví. Obsah médií může děsit, vyvolávat napětí ve společnosti či navádět k sociálně patologickému chování. (12)

Ovlivnění dítěte může být zcela zjevné nebo skryté. Někdy může jít o krátkodobou záležitost (chvilkový trend), ale může se upevnit v osobnosti a působit dlouhodobě. Ve velké míře závisí na dítěti – věku, pohlaví, úrovni myšlení, ale také na rodině, postoji rodičů k médiím, výchově, komunikaci s dítětem. Rodič by měl mít povědomí o tom, jak jeho dítě tráví volný čas, jak dlouho ho stráví u médií, jaká média využívá a k čemu je využívá. (30)

2.1 Pozitivní vlivy

Přestože je vliv médií spojován převážně s negativními důsledky, nalezneme ale i pozitivní změny v chování a osobnosti dítěte. Pokud média využíváme cíleně, s vědomím jejich kladných i záporných stránek, mohou mít pozitivní přínos (3). Díky médiím si děti mohou nalézat informace o věcech, které je zajímají a zároveň se učí vybírat a hledat pro ně podstatné informace. Významné jsou především knihy plnící funkci vzdělávací, poskytují odpočinek a napomáhají rozvoji fantazie. Dokumentární televizní kanály mohou dětem rozšířit jejich všeobecný přehled, protože zobrazují jevy a věci nevyskytující se v životě zcela běžně.

I z hlediska komunikace mohou být do jisté míry média užitečným nástrojem. Stydlivé děti mohou díky nepřímému kontaktu snadněji konverzovat se spolužáky. Děti z rozvedených rodin mohou být častěji v kontaktu s druhým rodičem, mohou hovořit s babičkou v zahraničí nebo kamarádem z původní školy.

2.2 Negativní důsledky

Mediální násilí nejvíce ohrožuje vývoj osobnosti dětí školního věku, protože může dojít k upevnění násilných postojů, názorů, zvědavosti nebo dokonce k zálibě v násilí. V emocionální rovině může oslabit emoční vnímání a schopnost empatie a soucitu. (7) Televizní vysílání prezentuje násilí jako normální, běžné chování. V praxi to pak znamená, že dítě je tolerantnější k projevům násilí při reálných situacích a zvyšují se sklony k agresivitě. Děti jsou schopny komplexněji porozumět shlédnutému až ve věku deseti, jedenácti let. Usnadňují jim to již získané zkušenosti a dovednost rozlišit realitu od fikce. (26)

2.2.1 Vliv na socializaci

Pokud dítě tráví velké množství času u médií, může být výrazně narušena i jeho schopnost socializace. Zejména pak může být znesnadněno začlenění do kolektivu, navozování přátelství a vztahů, kvůli nepřiměřené reakci na dané jednání nebo oslabení komunikační dovednosti (7). Celkově může opadnout zájem o sociální komunikaci „tváří-v-tvář“ nebo se může projevat různými stupni sociální fobie. Tento jev je zároveň spojen s rizikem vytvoření si vlastního světa, který si dítě může přenést do své fantazie nebo do virtuálního prostředí. Dalším důsledkem může být zkreslený či falešný obraz života člověka (partnerské vztahy, sexualita, profese, rodina, vzdělávání) a posouvání hranic normality (20).

2.2.2 Agresivita a násilí

Pojem agresivita je často spojován s pojmem násilí, mnohdy dokonce i zaměňován. Ani její samotná definice není přesně stanovena, a můžeme se setkávat s různými výklady. Podle K. Lorence je popisována jako spontánní pudová tendence, zatímco J. Dollard vnímá agresivitu jako reakci na frustraci. Přesnější vymezení nalezneme v oblasti sociální patologie, kde je tento pojem definován jako porucha sociálních norem, chování omezující práva a narušení integrity sociálního okolí. Násilí je pojem spojovaný pouze s lidským jednáním a chováním. (7)

V praxi můžeme odlišovat tři druhy agresivity:

- 1) Agresivita zlostná je záměrné jednání, protože směřuje k danému cíli, souvisí s ní pocity vzteku a hostility. Takové jednání může být až patologické (7, 26).
- 2) Instrumentální agresivita se stává naučeným prostředkem k dosažení cíle. Ne všechny formy tohoto typu agresivity ale jsou patologické (7, 26).
- 3) Spontánní agresivita je druh agrese vzbuzující v agresorovi pocit uspokojení, které mohou vyplývat z psychické poruchy (7).

Velká řada studií prokazuje, že sledování televizních pořadů s prvky násilí vede k agresivnímu chování. V období školního věku stále děti vnímají dospělé jako autoritu a považují jejich jednání za správné, aniž by nad ním hlouběji přemýšlely. Ovšem to neplatí u obou pohlaví. Je prokázáno, že dívky nevykazují žádné známky agresivity, zatímco u chlapců, kteří v dětství sledovali násilí v televizi, byla zjištěna vyšší četnost agresivních projevů chování. (7)

2.2.3 Šikana a kyberšikana

Šikana je takový stav ve třídě, kdy jeden nebo více žáků úmyslně a opakovaně týrá spolužáka nebo více spolužáků. Během šikany se setkáváme se dvěma základními rolami – role agresora a oběti. Hlavními nástroji, které agresor využívá, jsou agrese,

manipulace, posměšky a urážky. (21) Motivy agresora k šikanování oběti jsou individuální a tvoří složitou strukturu složenou z různých faktorů. Mezi základní motivy patří touha po moci, snaha upoutat pozornost, překonání osamělosti nebo strach z toho, že on sám by mohl být obětí. (14)

Podle vnější formy šikanování můžeme rozdělit agresory na tři typy: drsňák, slušňák a srandista. Právě „drsňák“ se vyznačuje nelítostným agresivním jednáním, často naučené od rodičů nebo napodobuje viděné v televizi, či akčních hrách. Média působí nepříznivě, v důsledku zobrazování velkého množství násilí, a současně nedostatku věrohodného pocitu viny, soucitu, bolesti a utrpení. (14)

Kyberšikana je specifický typ šikany tím, že neprobíhá v reálné rovině, ale odehrává se ve virtuálním prostředí nebo prostřednictvím mobilních telefonů. Jde o opakované a dlouhodobější psychické týrání, přičemž dopad na oběť je stejný a mnohdy i horší než u šikany přímé (tváří v tvář). Hlavními nástroji jsou urážky, vyhrožování nebo zastrašování. Agresor zůstává díky komunikační technologii mnohdy v anonymitě. Má možnost svoji oběť kdykoli kontaktovat a ponižovat ji před širokým publikem (zveřejňování fotografií či videí). Oběťmi nejsou už jen žáci a spolužáci, ale nově i pedagogové. (14)

2.2.4 Fyzické změny

Nadměrné trávení času u televize či internetu může způsobit potíže v oblasti fyzického vývoje. Nedostatek pohybové aktivity může vést k nadváze, neustálé namáhání očí může zapříčinit vady zraku a při špatném držení těla mohou vzniknout ortopedické potíže. (20)

Fyzický vzhled nemusí ovlivnit pouze dlouhodobé trávení času u médií, ale i jejich obsah. Konkrétně mám na mysli dokonalé a hubené modelky a svalnaté muže. S takovými obsahy se setkáváme ve většině médií – tisku, televizi, na internetu. V televizním vysílání, převážně v reality show, děti vidí, že proměna z „tlustého“ na

„ideál“ je možná. Pokud tedy jsou děti už v této době se sebou nespokojeny, mohou se u nich objevit tendence ke změně právě v souvislosti s ideálními lidmi z médií. (8)

Podle posledních výzkumů je prokázáno, že poruchy příjmu potravy se mohou objevit už i u školních dětí. Hlavní příčinou bývají genetické dispozice, ovšem svůj podíl mají na rozvoji poruchy i lidé z televize, časopisů a bulvárního tisku. (32) I přesto se však ve většině případů setkáváme spíše se sklony k obezitě, nežli k anorexii či bulimii (8).

3 Psychický vývoj dítěte školního věku

Za dítě školního typu považujeme dítě ve věku 6-7 let, nastupující na základní školu, do 11- 12 let, kdy se objevují první známky pohlavního dospívání a doprovází ho psychické změny. Matějček vytvořil další dělení tohoto období, a to na mladší školní věk (6-8 let), střední školní věk (9-12 let) a starší školní věk, který se prolíná s pubescencí. V mladším školním věku je pro dítě zásadním milníkem nástup do školy a s ním spojený oficiální vstup do společnosti a edukačního procesu. Děti jsou hravé, domýšlivé a jejich soustředěnost během vyučování je stále poměrně krátkodobá. Postupně se dítě adaptuje a během středního školního věku je většina školních dětí přizpůsobena školnímu režimu. Jejich osobnost je stabilnější a vyhraněnější. (17)

Období středního školního věku je často označováno jako věk střízlivého realismu. Můžeme ho pozorovat v jejich projevu (jak mluveném, psaném, tak i výtvarném) či v zájmech. Zvyšuje se zájem o knihy, touha po poznání lidí, věcí či zemí. Knihy v tomto období představují jednu z autorit rozšiřující jejich znalosti a vědomosti (17). Podle Eriksona tak dítě reaguje na pocit nedostatečnosti, vyplývající z pocitu nedostatku vědomostí oproti svým spolužákům (2). Postupně si osvojuje další dovednosti a získává klíčový pocit pro toto období – pocit kompetence (29). Pro získání vědomostí využívá dětské encyklopedie, cestopisy, historické a válečné povídky nebo dobrodružné romány (17).

Freund ve svém psychoanalytickém konceptu vývojových období označil školní věk za období latentní. Vyznačuje se orientací na vnější sociální svět a přesunem pudové energie od uspokojení vlastních sexuálních potřeb do oblasti školních a zájmových činností či sportu. Freund se však ve svém psychoanalytickém pojetí vývoje člověka zaměřoval na psychosexuální vývoj, a proto je podle něj vývoj skrytý až do počátku puberty. Psychologické studie ale prokázaly, že vývoj dítěte v tomto období má velmi významný vliv na budoucnost. (2, 13, 17)

Významné vývojové změny v období středního školního věku, dokazující toto tvrzení, představuje utváření rodičovských postojů, které se v budoucnu mohou promítat do chování k vlastním dětem nebo vytváření pohlavní identity, uvědomování si, že jsem chlapec, neboli muž nebo dívka, neboli žena a kladné přijetí této skutečnosti. (17)

3.1 Činitelé psychického vývoje

„Vývoj každého člověka je ovlivněn dvěma základními skupinami faktorů: vnitřními (dědičnost) a zevními (vliv prostředí).“ (KELNAROVÁ, MATĚJKOVÁ, 2010, s 58) Obě tyto skupiny jsou ve vzájemné interakci, ale jelikož je psychický vývoj individuální záležitostí, mají proto jeho složky různý podíl na vlivu vývoje.

3.1.1 Dědičné vlivy

Dědičné vlivy představují skupinu vrozených dispozic, která je podmíněna geneticky. Tyto dispozice hrají významnou roli pro předpoklad rozvoje různých psychických vlastností (28). V této souvislosti je důležité rozlišit pojem genotyp – souhrn všech genetických informací a geneticky daných vloh a pojem fenotyp – souhrn všech znaků a vlastností organismu, přičemž fenotyp je výsledkem vzájemného působení genotypu a vnějšího prostředí (13).

Během života se jednotlivé složky genotypu postupně aktivizují. Proto v jednotlivých fázích vývoje dosahují psychické funkce určité kvality, závislé na aktivitě genů stimulujících zrání určité části mozku. Geny nepůsobí samostatně, ale

vždy vzájemným působení více genů a ovlivňují tempo zrání mozku, rozvoj schopností, dovedností a psychických funkcí. Projev vrozených dispozic může být různý. V závislosti na dané vývojové fázi může být projev nenápadný (mladší školní věk) nebo výrazný (dospívání). (28)

3.1.2 Význam centrální nervové soustavy

Vágnerová uvádí, že vývoj CNS je důležitým předpokladem rozvoje všech psychických vlastností a procesů (28). Vývoj CNS charakterizuje proces zrání, který je dán genetickou vybaveností člověka. Při zrání dochází k propojování jednotlivých hemisfér a oblastí a k organizační její celistvosti. I tento proces je do velké míry ovlivněn vnějšími faktory, které mohou vývoj podpořit nebo naopak omezit. (28)

Její vývoj začíná v prenatálním období, kde může být ohrožen kouřením matky, alkoholismem, drogami, toxoplasmosou nebo užíváním některých léků. Už v tomto období je CNS ovlivněna hormony, tím se vytváří struktura a fungování mozku typická pro chlapce a pro dívky. V průběhu života dále prochází procesem synaptogeneze a myelinizací nervových vláken. (28)

Jednou z primárních vlastností mozku je plasticita, projevující se schopností reagovat na podněty, přizpůsobit se a tím stimulovat oblasti CNS. Podle různých vývojových období, kterým dítě prochází, je CNS senzitivnější na podněty, potřebným ke správnému rozvoji určité oblasti. (28)

Během školního období se dále rozvíjí spolupráce pravé a levé hemisféry, které ovlivňují rozvoj kognitivních funkcí. V souvislosti s tímto procesem se mohou projevit odchylky ve vývoji CNS v podobě specifických poruch učení nebo hyperaktivity. (28)

3.1.3 Prostředí

Jak je již výše uvedeno, vliv prostředí je důležitou složkou pro vývoj, protože do různé míry ovlivňuje rozvoj genetických dispozic. Prostředí je s dítětem v interakci spojenou s reakcí na prostředí, ale také se stimulací reakce prostředí a díky tomu dítě získává zkušenosti formující jeho psychický vývoj. (28) Prostředí se skládá z několika částí, které v různé míře působí na dítě a patří mezi ně:

- 1) Fyzické prostředí: soubor neživých materiálních prostředků, prostředí, ve kterém dítě žije (město, vesnice), (16)
- 2) Sociální prostředí: ovlivňuje schopnost komunikace, autoregulaci, socializaci, sociální učení (zejména nápodoba), (28)
- 3) Kulturní prostředí: postoje, hodnoty, normy, (16)
- 4) Spirituální prostředí: duchovní orientace, (16)
- 5) Virtuální prostředí: spojeno s internetem, tzv. prostředí bez zábran (27).

3.1.4 Rodina

Rodina představuje nejvýznamnější sociální skupinu, která z velké části vytváří prostředí působící na dítě. Na základě jejího vlivu si dítě vytváří pohled na svět, vztah ke vzdělání i k sobě samému. Dítě si podle chování rodičů vytváří očekávání, že stejným způsobem se budou chovat i ostatní lidé, osvojuje si vzorce chování, interpretaci sociálních signálů a učí se, jak říct svůj názor, nebo naopak se přizpůsobovat názoru druhých. Rodina poskytuje dítěti citové zázemí a podporu, je základní jistotou v jeho životě, poskytuje mu pocit bezpečí, vytváří hodnotový žebříček a dítě se v něm učí rozlišovat dobro od zla na základě odměn a trestů. (28)

3.1.5 Vrstevnická skupina

Především v dětství je vrstevnická skupina důležitým faktorem působícím a ovlivňujícím dítě. S vrstevnickou skupinou se setkává dítě zejména ve škole i v okolí svého bydliště (ulice, sídliště, vesnice). Většinou se jedná o věkově homogenní skupinu nebo alespoň věkově blízkou. Pro dítě je jeho přijetí skupinou jednou z primárních potřeb tohoto vývojového období a vztahy z tohoto období většinou i pokračují i v následujících etapách vývoje. (24)

Dítě do skupiny přichází vybaveno schopnostmi, dovednostmi a vlastnostmi, dosahuje určité úrovně v oblasti motorické, verbální a psychické. Jeho vybavenost ve velké míře závisí na přijetí do vrstevnické skupiny, protože dítě musí splňovat požadavky skupiny a důležitá je schopnost přizpůsobit se, ale i prosadit se. Do skupiny většinou zapadnou děti, odpovídající sociálnímu standardu nebo ty, co jsou něčím pro skupinu atraktivní (původ, vlastnictví, vzhled). Vrstevnická skupina uspokojuje dítěti potřebu sounáležitosti, jistoty, úcty nebo vlivu. Při neúspěšném začlenění může způsobit pocity méněcennosti a nejistotu při navazování dalších kontaktů. (24)

Zapojení ve vrstevnické skupině může mít na dítě i negativní vliv, pokud se v ní vyskytuje patologické jednání (např. šikana, kouření).

3.2 Specifika psychického vývoje

3.2.1 Rozvoj poznávacích funkcí a myšlení

Vývoj myšlení dítěte vychází z dostupných podnětů a zůstává stále na názorné rovině. Přijímají skutečnost takovou, jakou ji vidí a tvrzení dospělých je pro ně vždy pravdivé. Jejich realistické myšlení jim brání připustit náhodu, která pro ně představuje

nejistotu, a proto věří, že vše má jasnou příčinu. S nástupem do školy je spojena fáze konkrétních logických operací. Dítě je v tomto období schopné používat základy logiky ovšem pouze u jevů, které si dokáže konkrétně představit. Tato schopnost se výrazněji zdokonaluje až ve starším školním věku. Samostatným bádáním nad věcmi v okolí můžeme jeho vývoj podpořit. (17, 28) Podle výsledků piagetových pokusů je dítě schopno chápat identitu (nic se nepřidalo, nic se neubralo), zvratnost (reverzibilitu) a vzájemné spojení různých myšlenkových procesů do jedné sekvence (13). Na základě dostupných informací je schopno i dedukce (28).

Změnami prochází také paměť. Její rozvoj se projevuje zvýšením její kapacity a zrychluje se i samotný proces zapamatování. Současně s myšlením se rozvíjí logická paměť. Ve školním věku ale stále není tolik využívána jako paměť mechanická. Dítě začíná využívat metapaměť, která se rozvíjí v průběhu celého období a začíná si osvojovat různé paměťové strategie. Mladší školáci si uvědomují zapomínání a důležitost opakování. Nedokážou ještě odhadnout, kdy se danou věc naučili a nemají dostatečně rozvinutou schopnost diferencovat úroveň paměti druhých. Děti středního školního věku zvládají diferenciaci už na úrovni jednotlivých předmětů a chápou, že ne všechny věci se dají zapamatovat stejně dobře. (13, 28)

Stejně tak se mění i proces učení, protože si děti osvojují a zkouší různé způsoby, aby bylo učení co nejefektivnější. V tomto věku děti při učení nejčastěji využívají strategii učení pokus – omyl, logické odvození na základě předchozí zkušenosti nebo učení nápodobou. (13)

Nápodoba (imitace) patří mezi druhy sociálního učení. Mezi ně dále patří očekávání, identifikace či spolupráce. (13, 15) Dítě si osvojuje sociální role, způsoby chování a jednání, přijímá postoje. Jedná se o neřízené učení vzniklé na základě kontaktu s lidmi, sledování jejich chování a vzájemnou interakcí. (15)

Dalším psychologem zabývajícím se vývojem kognitivních funkcí byl Bloom, který se zaměřil na výzkum vývoje inteligence. Podle Blooma by 8mi leté dítě mělo dosahovat 80% intelektuální výkonnosti dospělého. Ta z velké části závisí na

pracovním postoji a motivaci. Během školního věku je motivace výsadně vnější, a proto je důležitý postoj rodiny a role učitele ve škole. Dítě může k výkonu motivovat i soutěživost mezi spolužáky, sourozenci nebo ve vrstevnické skupině. (17) Zvyšuje se také schopnost soustředění na aktivitu, pozornost nabývá záměrné povahy. (13)

3.2.2 Vývoj jazykových dovedností

Při nástupu do školy dítě musí disponovat základními jazykovými dovednostmi – vyjádřit vlastní názor či potřebu, hovořit o běžných věcech a rozumět sdělením druhých. Od 6 – 11let se jazykové kompetence dále rozvíjejí vlivem školního prostředí, rodiny, vrstevnické skupiny a médií. Rozvoj můžeme sledovat ve slovní zásobě, která se nadále rozšiřuje nebo ve schopnosti uplatňovat gramatická pravidla. Během výuky se učí rozlišovat slova podobného či stejného významu, určit základ slova a pracovat s ním. (28)

3.2.3 Emoční vývoj a socializace

Během školního věku jsou děti více odolné proti zátěžovým situacím. Celkově se školáci vyznačují zvýšenou emoční stabilitou, vyrovnaností a optimismem. (28) Ve vrstevnické skupině se učí lépe porozumět projevům emocí druhých (17). Zároveň se lépe orientují ve svých pocitech a učí se je ovládat. Dochází k uvědomování si vhodnosti či nevhodnosti projevů jejich emocí vzhledem ke společnosti a situaci. Autoregulace se formuje v průběhu celého období a úzce souvisí s vývojem poznávacích procesů. (28) Dítě je schopno potlačit potřebu k uspokojení vlastních potřeb a věnovat se jiným činnostem, přestože pro něj nejsou tak atraktivní. (17)

Významným vývojem prochází morální vědomí a jednání. Z předškolního období u dítěte přetrvává morálka heteronomní – dána druhými, příkazy a zákazy rodičů či dospělých. Podle toho dítě určuje, zda je jeho chování dobré, v souladu s názorem dospělých, nebo špatné, pokud je takové chování zakázáno či potrestáno. (17)

Mezi 7 – 8 rokem se mění na morálku autonomní. Dítě samo usuzuje správnost svého jednání, které požaduje i po svých vrstevnících. (16) Mají zvýšený požadavek po spravedlnosti a rovnosti. Takové jednání označuje Heidbrink za „rovnostářský fanatismus“. (28) Až od 11 – 12 let začínají děti přihlížet k motivům jednání, situaci a okolnostem. Vlivem vrstevnické skupiny dítě přizpůsobuje mravní normy a hodnoty. Ne vždy souhlasí s názorem rodičů nebo dospělých, avšak v tomto věku jsou dospělí stále hlavní autoritou (na rozdíl od období dospívání). (17) Děti bývají v tomto období už natolik rozumově vyspělé, aby byly schopny pochopit a vysvětlit si správně podstatu a význam norem chování lidí (28).

Socializačním procesem dítě prochází už od začátku nástupu do školy. To bývá spojeno s osvojováním si sociálních rolí. Ve škole se dítě musí ztotožnit s rolí žáka a přizpůsobit své chování podle toho, co se od jeho role očekává. Dále se setkává s rolí spolužáka a v životě i s mnoha dalšími. Důležité je upevnění si vlastní sexuální role. Dochází tak k výraznějším odlišnostem chování chlapeckého a dívčího. Ztotožnění se svojí rolí ve velké míře napomáhají rodiče, např. volbou volnočasových aktivit nebo výkonem domácích činností. (17)

3.2.4 Vývoj osobnosti

Formování osobnosti je celoživotní proces. Erikson vytvořil dělení osmi vývojových fází, jejichž výstupem je Já-identita a ctnost odpovídající současné situaci

člověka, očekávání a nároky ze strany společnosti. Ve školním období je charakteristická pro Já-identitu usilovnost a získanou ctností je kompetence. (5)

Dítě školního věku si je vědomo jedinečnosti své osobnosti, vnímá individuální odlišnosti vlastností svých a ostatních. Výraznější odlišnosti nalezneme mezi chlapci a dívkami. Zatímco chlapci jsou více sebevědomí, dívky mají sklony k sebekritičnosti. Vzhledem ke škole jsou to právě dívky, které jsou při výuce pozornější a pečlivější v plnění úkolů. Chlapci obecně mají větší problém přizpůsobit se školnímu režimu a výskyt nežádoucího chování je u něj častější. Pohlavní odlišnosti se ale postupem času stále zmenšují. (28)

Působení rodiny a vrstevnické skupiny má vliv na přípravu na rodičovství a partnerské vztahy. V této době je velmi zásadní kontakt s vrstevnickou skupinou, protože případná sociální deprivace by mohla vážně ohrozit budoucí vztahy dítěte. Mohlo by mít za následek problém s interpretací různých signálů, s reakcemi na ně a obtížněji by navozovalo kontakty s lidmi. (28)

V průběhu školního období dochází k utváření sebepojetí a sebehodnocení, což má velký vliv na celkové přijetí sebe sama. Pokud se dítě nepřijme kladně, mohou se objevit projevy méněcennosti či negativismu ohrožující další vývoj, ale i jeho pozici ve skupině. (28)

3.3 Vnější faktory negativně působící na psychický vývoj

Primární příčinou obtíží ve vývoji bývá výskyt patologie v základních činitelích působících na utváření osobnosti. Na úrovni rodiny můžeme hovořit o její nefunkčnosti, patologického chování u jednoho či obou rodičů, zanedbávání dítěte nebo nesprávný

výchovný styl. Závažné problémy mohou vzniknout v důsledku rozvodu rodičů. Velkou roli hraje komunikace mezi rodiči, soulad výchov při střídavé péči a přijetí nového životního partnera matky či otce. I sourozenecké vztahy a chování rodičů ke svým dětem mohou přispět k rozvoji patologického chování dítěte zvláště během školního věku, kdy rodina představuje pro dítě základní jistotu v životě, poskytuje mu bezpečí a emoční opory. Dítě si z rodiny odnáší základní návyky a postoje promítající se do vztahu k učení a škole, ale i k ostatním lidem. (28)

Rodiče by měli dohlížet na smysluplné trávení volného času svého dítěte a volit správné aktivity k jeho optimálnímu rozvoji. Měli by ale také umět odhadnout hranici výkonu svého dítěte, aby ho nepřetěžovali různými kroužky a zájmovými činnostmi. Zároveň dítěti odepírají vlastní volný čas, který si pak děti samy neumí zorganizovat. Správné ale není ani velké množství volného času či jeho nesprávné trávení např. dlouhodobým sledováním televize či hraním počítačových her. To vede ke snížení schopnosti navozování sociálního kontaktu, komunikace s okolím a rozvoji agresivity v důsledku identifikace s agresorem či nápodobou (pokud dítě sleduje pořady/hraje hry s prvky násilí).

Pokud dítě nenajde naplnění svých potřeb v rodině, uchyluje se často k vrstevnické skupině. Jak už bylo zmíněno výše, vrstevnická skupina nemusí mít vždy pouze pozitivní ráz. Často může vést až k asociálním projevům chování jako je např. záškoláctví, krádeže a drogové závislosti.

4 Výchova v rodině

Už v předchozí kapitole je uvedeno, že rodina má nejvýraznější vliv na psychický vývoj dítěte. Osobnost a zkušenost rodičů ovlivňuje styl výchovy, kterým působí na dítě a snaží se dosáhnout rozvoje a změny v určitých složkách jeho osobnosti. Je důležité, aby rodiče jednali v souladu s normami společnosti, protože dítě přejímá jejich vzorce chování a považuje jejich jednání za správné. Obzvláště ve školním věku hrají významnou roli v utváření osobnosti rodiče představující dva hlavní vzory, podle kterých se chlapci a dívky identifikují a vytváří si vlastní rodičovské postoje. Absence jednoho z rodičů může znesnadňovat identifikaci a ztotožnění se s vlastní pohlavní rolí a v závislosti na způsobu rozchodu rodičů rozvíjí i další psychické problémy a tím narušuje správný vývoj (17).

4.1 Rodina

Rodina je z hlediska sociologie primární skupinou. Toto označení zavedl americký sociolog Ch. H. Cooley na základě socializačního působení. Je totiž první skupinou, ve které se člověk socializuje a má zásadní vliv na další vývoj dítěte. Charakterizují ji intimními vztahy mezi členy a vytváří citovou vazbu mezi nimi. Reaguje na uspokojování lidských potřeb (od základních po vyšší) a rodiče předávají svým dětem určitá pravidla chování a normy. (4)

Základní jednotkou je manželství, které v současné době prochází krizí kvůli vysoké rozvodovosti a zvyšování počtu nesezdaných párů. Rozpad vztahu manželů působí na dítě negativně v mnoha směrech, protože vzniká neúplná rodina. Primárně narušuje jeho psychickou rovnováhu. To může mít za následek pocit méněcennosti ve srovnání s dětmi z úplné rodiny nebo vytváří vůči nim agresi (šikana). Děti mohou špatně přijímat nového partnera rodiče, špatným vzorem je také neustálé střídání

partnerů. Negativně působí i střídavá péče, pokud má každý z rodičů jiný styl výchovy. Také závisí na vztahu rozvedených rodičů. Častým rizikem jsou schválnosti, nejčastěji postihující právě dítě či podtrhávání autority druhého rodiče. Rozvod rodičů se mnohdy promítá i v budoucích partnerských vztazích a manželství dítěte. (4, 17). Neúplná rodina také nedostatečně plní své základní funkce, mezi které patří:

- 1) Biologicko – reprodukční: plození další generace,
- 2) Ekonomická: před průmyslovou společností byla rodina vnímána jako hospodářství, ve které probíhala výroba a spotřeba, dnes je téměř spotřební jednotkou,
- 3) Socializační a výchovná: místo první socializace, zajišťuje výchovu a učení způsobům chování ve společnosti, předávání kulturních hodnot a norem,
- 4) Emocionální: uspokojování citových potřeb člověka (potřeba jistoty, uznání, podpory). (4, 17)

Podle plnění těchto funkcí rozdělujeme dále funkčnost rodiny na:

- 1) Funkční rodina: plní všechny funkce a zajišťuje optimální vývoj dítěte,
- 2) Problémová rodina: v některých, nebo všech funkcích se vyskytuje závažná porucha, rodina je schopna ji řešit sama, a proto není vývoj dítěte významně ohrožen,
- 3) Dysfunkční rodina: v některých, nebo ve všech funkcích se objevuje závažná porucha ohrožující zdravý vývoj dítěte a rodinu jako celek, rodina není schopna tuto situaci zvládnout sama,
- 4) Afunkční rodina: rodina neplní své funkce, závažně je ohrožena výchova, vývoj dítěte ale může být ohrožen i život dítěte. (9)

Rodinu můžeme specifikovat podle způsobu komunikace rodiny vypovídající o vztazích v rodině, jejím fungování nebo stylu výchovy. Může vznikat rodinná koalice,

kde je dobrá komunikace mezi sourozenci a manželi, vzájemně však společně dobře nekomunikují. V takové rodině se vyskytuje tzv. propast mezi generacemi. Dalším typem rodinné komunikace je např. rodina s pokřivenými vztahy. Zde je dobrá komunikace mezi sourozenci a jedním z rodičů, zatímco druhý rodič příliš nekomunikuje. Rodina s nedostatkem vzájemnosti je typická nízkou komunikací mezi jednotlivými členy. V rodině se může vyskytnout i spojenectví dítěte a rodiče proti druhému rodiči. Podobně jsou na tom vztahy ve schizmatické rodině, kde je silné pouto mezi jedním rodičem a dítětem. (17)

Všechny tyto výše uvedené způsoby komunikace se vyskytují u problematických rodin. Funkční rodina se vyznačuje dobrými vztahy mezi manželi, kteří společně tvoří základní koalici a mají kladný vztah k dětem. (17)

Níže uvedená tabulka charakterizuje typy rodinného soužití objevujících se v posledních letech v naší společnosti (LEIFER, 2004, s 412):

Typ rodiny *	Poznámka
Primární	tradiční rodina – otec, matka, děti (vlastní nebo osvojené)
Rozšířená	prarodiče, rodiče, děti, příbuzní
Jeden rodič	ženy nebo muži v oddělené domácnosti, protože je to jejich vůle nebo v důsledku rozvodu, úmrtí, nelegitimnosti nebo opuštění
Pěstoun	rodiče, kteří se starají o děti vyžadující pěstounskou péči, protože rodina je dysfunkční, neexistuje nebo má individuální problémy
Alternativní	komunitní rodina
Duální kariéra	oba rodiče pracují, protože je to jejich vůle nebo je k tomu vede nutnost
Smišená	opětovný sňatek s osobou s dětmi
Polygamní	více manželek
Homosexuální	dvě osoby stejného pohlaví, které adoptovaly děti nebo mají děti z předchozích manželství
Kohabitační	heterosexuální nebo homosexuální páry žijící společně bez manželského svazku

* Ne všechny typy rodiny jsou zákonem uznávané.

Obrázek 1. *Typy rodinného života*

4.2 Výchova

Výchovou rozumíme cílevědomý a systematický proces utváření osobnosti, jehož cílem je dosažení trvalých změn v osobnosti vychovávaného, v jeho chování a jednání (23). Také by měla přispívat k sebevýchově dítěte, urovnat složité vztahy člověka ke světu i k sobě samému (6). Rodiče by měli volit různé přístupy k výchově svých dětí a chápat individualitu a jedinečnost každého dítěte, respektovat zásadu zralosti a kontinuity (17). Důležitá je jednotnost rodičů ve výchově, jejich vztah a formy jednání a chování (23).

Změn v osobnosti dítěte vychovatelé (rodiče) dosahují pomocí výchovných prostředků (odměny, tresty, poučení, vysvětlení, vzory chování aj.). Způsob výchovy a výchovné cíle volí rodiče v souladu se svým hodnotovým žebříčkem, podle nároků na dítě a často je výchova ovlivněna i zkušeností z původní rodiny (17). Odráží také sociální postavení rodičů, jejich věk, vzdělanost a kultivovanost (21). Celkově ji můžeme tedy vnímat jako životní styl rodiny (23).

Způsob výchovy můžeme rozdělit do čtyř základních stylů:

- 1) Autoritářský styl: rodiče jsou odmítaví, nerespektují názor, přání ani reálné možnosti a schopnosti dítěte, tresty převažují nad odměnami, kladou náročné požadavky, vysoká míra kontroly,
- 2) Autoritativní styl: rodiče jsou nároční a kontrolující, zároveň jsou laskaví a respektují přání a názor dítěte, jsou otevření k diskuzi, pomáhají mu k dosažení cílů, dítě se podílí na tvorbě pravidel,
- 3) Zanedbávající styl: rodiče nekladou na dítě požadavky, jsou lhostejní k jeho výchově, nezajímají se o něj, mohou být citově chladní,
- 4) Shovívavý styl: rodiče se o dítě příliš strachují, kladou mu nízké požadavky, často dělají spoustu věcí za něj, ustupují mu, nejasné hranice. (9)

Setkat se také můžeme s modelem tří stylů výchovy:

- 1) Autokratická výchova: převažují příkazy, zákazy, povinnosti, tresty, rodič je nositelem moci, a proto má právo vytvářet požadavky a pravidla,
- 2) Demokratická výchova: na základě dohody mezi rodičem a dítětem, požadavky jsou uzpůsobeny schopnostem dítěte, působí jako spolupracující rovnocenní partneři, dítě musí vnímat odpovědnost za vlastní jednání,
- 3) Liberální výchova: nejasná pravidla, na jejich plnění se neklade důraz, dítěti je ponechána volnost bez omezení. (6, 17)

Výchova se uskutečňuje pomocí výchovných prostředků. Mezi ně nejčastěji řadíme systém odměn a trestů. Využívají se pro upevnování žádoucího chování a eliminaci chování nežádoucího. (17)

Trest ve výchově spojujeme s hodnocením negativního chování a jeho udělení ukládá dítěti omezení, způsobuje nelibost nebo frustraci. Dělíme je na fyzické (facka, výprask) a psychické (napomenutí, zákaz nebo uložení činnosti navíc). Účinky trestů jsou individuální záležitostí dítěte. U některých dětí může vyvolat úzkost až deprese, jiné děti k němu mohou přistupovat laxně a některé díky trestu pochopí špatnost svého chování. Trest by měl být vždy přiměřený vzhledem k závažnosti činu a měl by se uložit bezprostředně po takovém chování. (24) Tresty ukládané delší dobu po nežádoucím chování nemají žádný výchovný účinek.

Odměna je reakce na pozitivní a žádoucí chování dítěte. Vzbuzuje v něm pocity radosti, uznání, zvyšuje sebehodnocení a vede k uspokojení jeho potřeb. Je povahy verbální (pochvala) i neverbální (úsměv, pohlazení). Dalším způsobem odměny je dárek, umožnění činnosti nebo splnění přání dítěte. V praxi jsou většinou efektivnější odměny emočního rázu. Odměna však musí odpovídat činu dítěte a měla by být vždy zasloužená, jinak ztrácí výchovný smysl. (24)

Je prokázáno, že častější využívání odměn ve výchově vykazuje vyšší úspěšnost a trvalejší dopad, nežli výchova založená na trestech (10). Také platí tvrzení, že pouze ruka, které umí pohladit, může i trestat.

II. Praktická část

5 Cíle práce a výzkumné otázky

5.1 Cíle práce

Cílem práce bylo zjistit názory dětí a jejich rodičů na to, jaká média a jakým způsobem děti ovlivňují. Dále analyzovat případné rozdíly ve využívání médií a představě o jejich významu z hlediska výchovného působení na děti z běžné základní školy a základní školy vyučující podle alternativního vzdělávacího plánu. Výzkum se zaměřil na zodpovězení výzkumných otázek z důvodu exploračního typu výzkumu.

5.2 Výzkumné otázky

Otázka č. 1 Jaká média děti nejčastěji využívají?

Otázka č. 2 Která média děti nejvíce ovlivňují?

Otázka č. 3 Jak rodiče vnímají ovlivnění dětí médii?

6 Metodika

6.1 Metoda výzkumu

Výzkum byl prováděn kvalitativní, explorační metodologií. K získání názorů byla použita technika polostrukturovaného rozhovoru s dětmi školního věku a jejich rodiči.

Technika polostrukturovaného rozhovoru byla zvolena z důvodu získání velkého množství informací od respondentů. Ti tak mohli vyjádřit svůj názor, pohled na média a sdělit své zkušenosti s výchovou v interakci s médii. V rámci přípravy na výzkum byly předem formulovány okruhy a otázky pro polostrukturovaný rozhovor (viz. Příloha 1).

Polostrukturované rozhovory od jednotlivých respondentů jsou zpracovány formou případových studií. Z těchto studií vyplynuly proměnné společné pro respondenty a odpovídající na některé otázky rozhovoru. Výsledky kvalitativní analýzy rozhovorů a incidence jednotlivých znaků jsou zobrazeny v tabulce.

6.2 Charakteristika výzkumného souboru

Respondenty představovaly děti ve věku 9 – 11 let navštěvující 4. a 5. ročník základní školy a jejich rodiče. Pro získání informací byli informačním dopisem (viz. Příloha 2) osloveni rodiče, jejichž děti navštěvují ZŠ Dukelská 11 nebo ZŠ Waldorfská a mateřská škola České Budějovice o.p.s. Ve snaze získat informace i z jiného sociokulturního prostředí byly osloveny dvě romské rodiny, jejichž děti dochází do Salesiánského střediska mládeže – dům dětí a mládeže České Budějovice. Rozhovor poskytlo 5 chlapců, 2 dívky, 6 matek a 2 otcové. Rodiče udělili souhlas k rozhovoru s jejich dětmi.

7 Výsledky

Rozhovor 1

Rozhovor proběhl na Plaveckém stadionu v Českých Budějovicích. Hovořila jsem s matkou a jejím devíti-letým synem. Matka popsala média jako společnosti, které šíří pravdivé i nepravdivé informace o světě. Chlapec se s tímto pojmem setkal v televizi. Nedokázal blíže charakterizovat. Doma využívají všechna média – televizi, internet, tisk, rádio.

Televize se u nich příliš nesleduje. Rodiče se dívají hlavně na zprávy, syn ráno před odchodem do školy a v podvečer. Pravidelně se dívá na seriál Simpsonovi nebo na pořady na Disney Channel. Během týdne se večer dívat nesmí, jelikož jde druhý den do školy. O víkendech má syn povoleno dívat se na večerní film, sleduje přírodopisné pořady a dokumenty. Rodiče se většinou dívají na jeho pořady s ním, protože to syn od nich vyžaduje. Násilí a horory v televizi mu rodiče zakazovat nemusí. Syna děsí už jen reklamy na takové pořady a nevyhledává je.

Tisková média, noviny, kupuje otec každý den. Matka čte zprávy převážně na internetu. Knihy čtou ve volném čase, syn také. Jedná se o knihy do školní povinné četby.

Internet syn používá pouze pro vyhledávání informací do školy, matka jako komunikační prostředek. Na sociálních sítích nikdo z rodiny není registrován. Syn dále často využívá počítač, na kterém tráví, hlavně o víkendech, dvě až tři hodiny hraním her mnohdy i s násilným obsahem. Rodiče s ním ale o těchto hrát hovoří, snaží se, aby chápal, že to, co je možné ve hře, ale v běžném životě není. Co se týče médií a jejich obsahu celkově, rodiče ještě o nich se synem nehovoří z důvodu nezájmu dítěte o jejich obsah. Upozorňují ho však na zdravotní následky (zhoršení zraku) při častém používání počítače.

Hraní her zatím neovlivnilo chování dítěte. Matka ani učitelka ve škole žádné násilné sklony u chlapce nezaznamenaly.

Výchova je ovlivněna náboženstvím a přizpůsobuje se požadavkům dítěte. Problémy rodiče řeší převážně domluvou, snaží se být ve výchově jednotní a podporují názor druhého. Učí syn respektovat i jejich potřeby.

Ve škole se spolužáky si povídají o pořadech v televizi. Mají totiž společné oblíbené seriály, jako jsou např. Simpsonovi nebo Futurama.

Rozhovor 2

Rozhovor proběhl v kavárně u náměstí Přemysla Otakara II. v Českých Budějovicích. Matka charakterizovala média jako zdroje, které nám přinášejí aktuální informace z různých oblastí. Desetiletá dcera vyjmenovala televizi a rádio. Blíže už neurčila. Rodina využívá všechna dostupná média.

Matka se na televizi dívá každý den. Pravidelně sleduje zprávy a občas se dívá na televizi večer, kdy dávají seriály. Dcera během týdne také sleduje seriály, např. Simpsonovi nebo Sabrina. Zakázaný má seriál Zoufalé manželky. Po osmé hodině večer se dcera na televizi dívat nesmí. Rodiče hlídají, aby u televize nestrávila celý den, a povolují ji dvě hodiny denně. O víkendech se může dívat déle. Nejčastěji se dívá na teenagerovské filmy, na které se za ní matka chodí dívat. Televizi má dostupnou v pokoji, ale matka kontroluje, zda je televize večer opravdu vypnutá.

Matka tisková média nečte. Zprávy si vyhledává na internetu. Dcera ve volném čase čte dobrodružné knížky a romány.

Internet doma využívají hlavně jako komunikační prostředek, jelikož mají spoustu známých žijících v zahraničí. Proto mají založený i profil na Facebooku, na kterém jsou propojená celá rodina. Matka dceři Facebook kontroluje, zná její heslo účtu a dává jí svolení k žádostem o přátelství. Mezi přáteli má tedy rodinu, spolužáky a přátele. Místo

své fotky má dcera fotku jejich kočky. Převážně přes Facebook hraje hry. Celkově stráví na Facebooku patnáct minut až půl hodiny. Dále na internetu využívá e-mail, kvůli komunikaci s učiteli a sleduje videa na Youtube. Matka využívá internet k nákupu přes server Aukro.cz nebo Minibazar.

Výchova v jejich rodině se zakládá na otevřeném přátelském vztahu. Přesto se matka snaží dceři dávat najevo hranice, za které se nesmí zajít. Oba rodiče kontrolují, jak dlouho média využívá, na co se dívá a jaké obsahy vyhledává. Tvrdí, že kdyby média ovlivňovala jejich dceru, určitě by poznaly, že je něco v nepořádku. Hovořili s dcerou o informacích na internetu a hrách, které hraje.

Ve škole si nejčastěji povídají i Facebooku, kdo si založil ze spolužáků profil a o televizi, kde většina sleduje ty stejné pořady.

Rozhovor 3

Rozhovor proběhl u respondentů doma na sídlišti Máj v Českých Budějovicích. V obývacím pokoji byla puštěna velká televize. Otec popsal média jako prostředky k získávání informací z domova i ze světa, z různých oblastí. Devíti-letý chlapec tento pojem slyšel, ale nedokázal blíže určit. Doma využívají převážně televizi a internet.

Televize je u nich puštěná celý den. Nejčastěji české a slovenské pořady. Dívají se na slovenskou Markízu, na které najdou více pořadů s romskou tematikou, nežli na českých kanálech. Syn se dívá např. na seriál Tisíc a jedna noc. Děti nemají velká omezení ohledně televize. Nejpozději však do osmi večer. Dívají se velmi často společně. Otec uvedl, že romské rodiny se na rozdíl od běžných rodin setkávají častěji. Také, že je zajímavostí, že většina romských rodin má televizi v každém pokoji. Nechává své děti dívat se na všechny pořady, dokud neohrožují mravní výchovu. Pokud shledá pořad jako nevhodný, přepíná nebo vypíná televizi. Syn se dívá do pěti nebo do osmi hodin.

Z tiskových médií využívají pouze denní tisk.

Internet u nich používá celá rodina. Otec sleduje romské stránky a servery o romské komunitě. Využívá ho nejvíce v práci. Doma se k němu nemá velkou možnost dostat, protože se u něj doma neustále střídají děti. Chlapec na internetu tráví nejvíce času na Facebooku. Facebook využívá celá rodina. Mají ho jako náhradu za jiné komunikační prostředky. Otec má přehled nad aktivitou svých dětí na internetu, a pokud děti sledují nevhodné obsahy, tak vypíná počítač. Syn na Facebooku hraje hry, zveřejňuje fotky nebo videa. Mezi přáteli má převážně kamarády ze sídliště, protože většina spolužáků Facebook nemá.

Rodiče je upozorňují na možná rizika internetu např. obtěžování. Otec dětem zakazuje raperskou hudbu, protože se v ní vyskytují sprostá slova. Děti musí dodržovat časy návratu a poslouchat rodiče. Kladou důraz na to, aby děti večer dodržovali klid a nerušily rodiče, kteří jdou druhý den do práce.

Rozhovor 4

Rozhovor s matkou a jejím devíti-letým synem proběhl v jejich bytě na sídlišti Máj v Českých Budějovicích. Otec v obývacím pokoji vyhledával informace na internetu. Matka ani syn neurčili blíže pojem média. Syn se s tímto pojmem setkal ve škole. Doma využívají všechna média.

Televizi jde u nich celý den. Matka se nejčastěji dívá na telenovely a zprávy. Chlapec sleduje fotbal a seriály, např. Tisíc a jedna noc nebo Simpsonovi. Může se dívat až do deseti hodin večer. Obvykle tedy sleduje televizi do devíti až desíti hodin. Televizi sledují i společně.

Tisková média nekupují příliš často. Rytmus života nebo jiné bulvární časopisy matka kupuje jednou týdně, někdy i za čtrnáct dní. Syn do nich občas nahlédne, jinak nečte.

Internet nejvíce využívá otec. Syn tráví na internetu také hodně času. Vyhledává si příklady a hraje hry na Facebooku, kvůli kterým si ho založil. Na Facebooku je celá

rodina a všichni na něm jsou propojeni. Chlapec má mezi přáteli kamarády ze sídliště a spolužáky. Matku z počítače bolí hlava, takže pouze sleduje novinky od přátel na Facebooku.

Výchova syna je v poslední době narušena partou, která na něj může mít negativní vliv. Matka si je toho vědoma a snaží se omezovat jejich styk. Po synovi vyžaduje slušné chování, a co řeknou rodiče, musí vždy platit.

Podle matky chlapec chápe rozdíl mezi fikcí v médiích a reálným životem. Přesto s ním o obsahu médií hovoří. V jeho chování nenašla žádné známky napodobování chování z televize.

Rozhovor 5

S respondenty jsem hovořila v ředitelně ZŠ Waldorské, kde matka pracuje jako asistentka ředitelky. Během našeho rozhovoru přišly její dvě dcery, které nakonec rozhovor odmítly. Matka mi ale sdělila spoustu informací nejen o sobě, ale i o dcerách. Média charakterizovala jako prostředek k získávání informací, drbů a zpráv. Doma využívají tisková média, především knihy, internet, televizi, kterou do nedávna využívali pouze na DVD. Dva měsíce využívají i televizní vysílání.

Vysílání v televizi moc často nesledují. Matka uvedla, že u televize společně stráví hodinu a půl za celý týden, protože na její sledování nejsou zvyklí. Nejvíce se dívají na dokumenty a přírodovědné pořady na BBC nebo Prima ZOOM. Dcery občas pohádky a večerníčky na Smíchově. Občas sledují i sport. O víkendech si pouští pohádky a filmy.

Knihy jsou u nich nejvyužívanějším médiem. Matka se dcery snaží vést tak, aby v nich hledaly veškeré informace. Pravidelně chodí společně do knihovny, kam si je chodí půjčit. Dále matka čte časopisy jako např. Epoque, National geographic, Historie nebo Regenerace, který jí přináší informace k jejímu druhému studiu.

Internet používá matka hlavně v práci, kde na něm vyhledává informace a vyřizuje elektronickou poštu školy. Dcery na internetu využívají pouze e-mail, který ale příliš často nekontrolují. Pokud nemohou nějakou informaci najít v knize, vyhledávají na internetu.

Facebookový účet má pouze matka. Využívá ho ale minimálně. Přidává si známé mezi přátele, pokud jí pošlou žádost, ale jinak na něm nefunguje. Založila si ho, protože jí zajímalo, jak Facebook funguje a k čemu je dobrý.

Své děti vychovává láskyplně, ale vytváří dětem i hranice, které nesmí překročit. Sami děti říkají, že matka je hodná. Hodně s nimi komunikuje, vymýšlí společné činnosti nebo hrají hry. Nedávno se ale s manželem rozvedla a střídavá péče občas narušuje režim, který matka vytváří. Média jsou u otce dcerám přístupnější.

Dcery od matky vědí, že není dobré prosedět dvě hodiny u televize. Matka tvrdí, že televize omezuje fantazii. Na druhou stranu uznává, že např. přírodopisné dokumenty jsou úžasné, protože zobrazují věci, které jim ona nedokáže vysvětlit.

Devítiletá dcera občas napodobuje pohádkové postavy a prozpěvuje znělku z pořadu Scooby-Doo. U čtyřletého syna shledává, že věří jevům z Harryho Pottera, ale už v tomto věku se mu to snaží vysvětlit. Obě dcery podle matky nemají problém rozlišit fikci v médiích od reality.

Rozhovor 6

Rozhovor proběhl u respondentů doma v Nových Hodějovicích. Deseti-letý chlapec má diagnostikovaný Aspergerův syndrom, přidružené poruchy učení a poruchu sluchové analýzy a syntézy. Po celou dobu rozhovoru seděl chlapec u počítače a hrál strategickou počítačovou hru. Otázky zodpověděla i jeho stejně stará sestra. Matka vyjmenovala média, ale blíže nespecifikovala. Syn nedokázal odpovědět. Dcera slyšela tento pojem v informatice, měla proto média spojena s elektronikou. Mezi média zařadila počítače. Využívají doma všechna média.

Matka se na televizi příliš často nedívá. Nemá na to čas. Pokud si ho najde, tak je to nejdříve po desáté večer. Syn i dcera se dívají maximálně hodinu denně. Pokud se tedy dívají na televizi v týdnu, sledují Jetix nebo Disney Channel. Tam syn nejvíce sleduje seriál Moje chůva upírka, jehož ukázkou mi ihned vyhledal na Youtube. Dcera se dívá na dokumenty na Primě ZOOM. Matka se snaží, aby se děti nedívaly na akční a násilné pořady. Chlapec na to zareagoval tak, že se na tyto pořady dívá, když matka není doma. Matka vysvětlila, že syn se vrací ze školy o dvě hodiny dříve, než ona přijde z práce a jelikož otec odjíždí přes týden do práce, nikdo na děti nedohlíží. Syn tedy zneužívá tohoto prostoru, aby se mohl déle dívat na televizi, nebo hrát na počítači. Když je matka doma, snaží se synovi věnovat co nejvíce. Na televizi se s dětmi dívá, přestože jí pořady, které děti sledují, nezajímají. O víkendech si společně pouští DVD nebo jdou do kina.

Matka nejvíce čte odborné knihy, aby si vyhledala informace a rady na pro práci s dítětem s Aspergerovým syndromem a o přidružených poruchách. Půjčuje si časopis EPOCH. Syn se kvůli poruchám číst teprve učí. Dcera čte knihy, které probírají ve škole.

Na internetu matka vyhledává informace také ohledně práce se synem a čte příběhy rodičů se stejným údělem. Syn na internetu hraje hry a sleduje videa na Youtube. I dcera používá Youtube. Na internetu nejvíce vyhledává hudbu Lucie Bílé, Lucie Vondráčkové a hudební skupinu svého učitele. Také zde vyhledává informace do školy a hraje hry. Na počítači mnoho času netráví, protože jí z něj bolí oči a hlava. Celkově chlapec často využívá počítač samotný pro hraní her. Byl do ní velmi zaujatý a nadšeně o ní vyprávěl. Podle matky u ní stráví mnoho času, a tak se ho snaží omezit na hodinu hraní denně. Syn pravidelně tuto dobu přetahuje o půl hodiny.

Facebook používá pouze otec. Chlapec slyšel tento pojem poprvé.

Kvůli časté nepřítomnosti otce matka vychovává děti převážně sama. Snaží se s dětmi trávit hodně času. Učí se s nimi, tvoří společně. Také jim dává prostor pro odpočinek, když přijdou děti ze školy. Mají stanovená určitá pravidla, která při nedodržování postihují zákazem. Otec, podle matky, tráví spoustu času u Facebooku a

médií celkově. Jelikož nechce, aby děti od něj tyto návyky převzaly, snaží se omezovat i jeho. O víkendech otec tráví spoustu času se svým synem v dílně. Chlapec občas ve volných chvílích chodí na zahradu, kde přemýšlí o svých imaginárních kamarádech, které pak ve své mysli zabíjí. Podobu těchto postaviček převzal z Pána prstenů. Ve svém chování se ale jeho představy neprojevují. Zůstává pouze u myšlenek na násilí. U dcery se žádné takové myšlenky nevyskytují.

Ve škole se chlapec s dětmi příliš nebaví. U dívky ve třídě se o médiích příliš nehovoří. Některé její spolužačky prý televizi nemají.

Rozhovor 7

Rozhovor se uskutečnil u respondentů doma v Nových Třebotovicích. Respondenty byla matka, její přítel, se kterým žije a její devíti-letý syn. Média jsou podle matky k šíření informací různého druhu, pravdivých a nepravdivých informací. Zařadila k nim rádio, počítač, televizi a internet. Přítel dodal tisková média. Matka se nad jeho dodatkem zamyslela a uznala, že tisk jí do médií tak úplně nespadá, protože není tolik škodlivý. Syn zaslechl tento pojem v televizi, ale blíže necharakterizoval. Mezi média zařadil televizi, televizní noviny a noviny. Doma využívají veškerá média.

Sledování televize u nich závisí na programu a na počasí. O víkendech se dívají častěji. Společně si pouští filmy, které stahují na internetu. Matka s přítelem se dívají na zprávy na ČT a na seriály, které v televizi vysílají až v půl desáté. Nejčastěji se dívají na Sběratele kostí nebo Sex ve městě. Na žádný z těchto seriálů se děti dívat nesmějí. Přítel se s chlapci dívá na seriály na Prima COOL, např. Star Trek nebo Hvězdná Brána. Společně také sledují dokumenty na Prima ZOOM. Přítel uvedl, že také je rozdíl, když se na televizi dívají a když je televize pouze puštěná, protože ji nikdo nevypne. Děti se mohou dívat na televizi pouze v době, kdy jsou doma rodiče. Mají totiž na televizi nastavený kód. Televizi děti sledují až do půl deváté. Déle však nikoli. Devítiletý syn se občas dívá na Simpsonovi. Matka mu je ale občas zakazuje.

Tisková média využívají všichni. Ovšem pouze když je na jejich čtení čas. Nejčastěji kupují časopis Reflex, 21. Století a chlapeč občas koupí ABC.

Internet neustále využívá matčin přítel, protože je povoláním IT. Používá internet tedy převážně pracovní. Díky tomu může často pracovat i z domu. Na internetu vyhledává vše. Výhodou je podle něj neustálá aktualizace informací. Většinu času tráví na odborných diskuzích či fórech. Přítel se dokonce přiznal, že je závislý na internetu. Matka internet využívá převážně jako komunikační prostředek. Syn je na internetu pouze o víkendech, kde na něm hraje hry. Přítel naznal, že rozdílně využívají internet chlapeč a dívky. Jeho jedenáctiletá dcera hraje hry s jinou tematikou, nežli chlapeč a vytváří si svůj blog. Dále dodal, že jeho dcera od malička vyrůstá s médii, protože jeho bývala žena je novinářka. Děti se na internetu střídají po půl hodinách. Rodiče však musí na dodržování tohoto pravidla dohlížet, protože bez nich to prý nefunguje. Jejich třináctiletý syn tento zákaz obešel tak, že si koupil lepší mobilní telefon, ve kterém má internet. Na počítači mají také nastavené heslo.

Na Facebooku je zaregistrovaná matka a starší syn. Matka ho ale příliš nevyužívá. Spíše v práci, pokud je na noční směně.

Děti jsou z rozvedené rodiny, takže jsou zvyklé na dva režimy. Režim u vlastního otce je volnější, ale nijak nenarušuje dodržování pravidel u matky. Rodiče vidí velkou výhodu v tom, že jsem téměř neustále doma a mohou tedy neustále dohlížet na využívání médií u nich doma. Hodně se s dětmi snaží komunikovat. Vysvětlují informace, které děti slyší v televizi, že to vždy nemusí být pravda. Podle matky jsou totiž děti v tomhle věku velmi ovlivnitelné a zvláště to cítí u svého devítiletého syna. Snaží se tedy s ním pracovat, aby nešel špatným směrem. Dříve s dětmi zkoušeli výrobky z reklamy, aby poznali, že to, co říkají v reklamách, nemusí být pravda. Dnešní děti jsou podle nich velmi závislé na médiích, přestože se bez nich obejdou bez problémů.

Chlapec ve škole se spolužáky hovoří převážně o počítačových hrách. Vzájemně si je doporučují. Ostatní spolužáci, stejně jako on, sledují televizi a hrají hry. Zajímavé mu připadalo, že jedna spolužačka doma televizi nevlastní.

Analýza rozhovorů s respondenty:

Rodiče

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	Celkem
Dostupnost všech médií v domácnosti	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	7
Přehled o využívání médií	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	7
Společné sledování televize	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	7
Čtou tištěná média	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	7
Dohled nad dodržováním hranic	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	7
Zákaz sledování násilných pořadů	Ano	Ano	Ano	Ano	-	Ano	Ano	6/6
Hovoří s dětmi o médiích	Ne	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	6
Vnímají média negativně	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	Ano	6
Větší omezení využívání médií během týdne	Ano	Ano	Ne	Ne	Ano	Ano	Ano	5
Nedovolují dětem televizi po 20. hodině	Ano	Ano	Ano	Ne	-	Ano	Ano	5/6
Média zprostředkovávají jednosměrné informace	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano	Ne	Ano	5
Facebook	Ne	Ano	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano	5

Časové omezení v užívání médií	Ano	Ano	Ne	Ne	Ano	Ano	Ano	5
Společné sledování filmů mimo vysílání	Ano	Ano	Ne	Ne	Ano	Ano	Ano	5
Tráví u televize max. hodinu denně	Ano	Ano	Ne	Ne	Ano	Ano	Ano	5
Internet využívají primárně pracovní	Ano	Ne	Ano	Ne	Ano	Ne	Ano	4
Důslednost v dodržování hranic	Ne	Ano	Ne	Ne	Ano	Ne	Ano	3
Sledování přírodopisných pořadů	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	Ano	3
Častý dohled výhodou	Ne	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano	3
Společné vyhledávání informací na internetu	Ne	Ano	Ne	Ne	Ano	Ne	Ano	3
Narušení střídavou péčí	-	-	-	-	Ano	-	Ano	2/2
Blokace TV a PC	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	1
Napodobování chování z médií	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	0

Děti

	1.	2.	3.	4.	5.	6.1	6.2	7.	Celkem
Setkal se s pojmem média	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	7
Hry na internetu	Ano	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	Ano	7

Rozlišuje realitu od fikce	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	Ano	Ano	Ne	6
Probírají média se spolužáky	Ano	Ano	Ano	Ano	-	Ne	Ne	Ano	5/7
Tráví u médií max. hodinu a půl denně během týdne	Ano	Ano	Ne	Ne	Ano	Ne	Ano	Ano	5
Pohádky a kanály pro děti	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	Ano	Ano	4
Čtení knih ve volném čase	Ano	Ano	Ne	Ne	Ano	Ne	Ano	Ne	4
Internet jako prostředek pro získání informací do školy	Ano	Ano	Ne	Ano	Ne	Ne	Ano	Ne	4
Simpsonovi	Ano	Ano	Ne	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	4
Youtube	Ne	Ano	Ne	Ne	Ne	Ano	Ano	Ne	3
Facebook	Ne	Ano	Ano	Ano	Ne	Ne	Ne	Ne	3
E-mail	Ne	Ano	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne	Ne	2
Nedodržují stanovené hranice	Ano	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne	2
Zákaz médií je omezení	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano	Ne	Ne	1

Z analýzy rozhovorů vyplynuly jednotlivé proměnné, jejichž incidence je zobrazena v tabulkách. Analýza rozhovorů s rodiči ukázala, že každá dotazovaná rodina doma využívá všechna současná média. Rodiče mají přehled o využívání médií jejich dětmi, dívají se na některé pořady společně a stanovují hranice ve využívání jednotlivých médií. Rodiče se shodovali také v tom, že čtou tištěná média. Šest rodičů vnímá média negativně. Většina dotazovaných s dětmi o obsahu médií hovoří a zakazuje jim sledovat násilí v televizi. Pět rodičů nedovoluje svým dětem sledovat televizi po osmé hodině

večer. Pět rodičů tráví u televize maximálně hodinu denně. Pět rodičů povoluje dětem o víkendech využívat média déle. Pět z dotazovaných si s dětmi o víkendech pouští filmy na DVD. Pět rodičů vysvětlilo pojem média jako prostředek zprostředkující informace jednosměrně. Pět rodičů je registrovaných na Facebooku. U pěti rodičů bylo zjištěno, že svým dětem stanovují dobu užívání médií. Čtyři rodiče jsou důslední v dodržování stanovených hranic pro využívání médií. Čtyři z rodičů využívají internet hlavně kvůli svému zaměstnání. Tři z rodičů vyhledávají informace na internetu společně s dítětem. Tři z rodičů shledávají výhodou jejich přítomnost doma a častý dohled nad využíváním médií. Tři rodiče sledují s dětmi přírodopisné pořady v televizi. Oba rodiče, jejichž děti jsou ve střídavé péči, pocítují narušení hranic v užívání médií, protože druhý rodič přistupuje k médiím volněji. Pouze v jedné rodině je zablokovaná televize a počítač, do doby, kdy je doma alespoň jeden z rodičů. Žádný rodič neshledal u dítěte napodobování chování postav z médií.

Analýzou rozhovorů s dětmi a na základě informací od rodičů se ukázalo, že sedm dětí se již setkalo s pojmem média. Sedm z dětí na internetu nejčastěji hraje hry. Šest dětí chápe rozdíl mezi fikcí v televizi a reálným životem. Pět dětí se na televizní vysílání dívá za celý týden hodinu a půl. Pět dětí ve škole hovoří se svými spolužáky o obsahu, který viděly v médiích. Čtyři děti se v televizi dívají na seriál Simpsonovi. Čtyři děti se dívají na pohádky a kanály s pořady pro děti. Čtyři z dětí ve svém volném čase čtou knihy. Čtyři děti na internetu vyhledávají informace do školy. Tři děti sledují videa prostřednictvím Youtube a tři z nich využívají účet na Facebooku. Dvě z dětí má založený e-mail. Dvě z dětí nedodržují stanovenou dobu určenou pro využívání médií. Pouze jedno dítě vnímá nastavení hranic jako omezení.

Analýza rozdílů mezi dětmi z běžné ZŠ a ze ZŠ Waldorfské

Ze srovnání výsledků vyplývá, že rodiče dětí z Waldorfské školy netráví u médií tolik času jako rodiče dětí z běžného vzdělávacího proudu. Stejně se snaží vést své děti a více dohlíží nad způsobem a dobou využívání médií. V televizi se častěji dívají na

přírodopisné programy a pořady. Děti více sledují pohádky nežli děti z běžné základní školy. Z dotazovaných dětí ze ZŠ Waldorfské žádné nebylo registrované na sociální síti, což může vypovídat o menším zájmu o tuto službu. Ve škole si povídají o médiích méně, jelikož ne všechny děti ve třídě využívají všechna média.

Analýza rozdílů mezi respondenty z různého sociokulturního prostředí

Zajímavé rozdíly můžeme sledovat ve srovnání výsledků rozhovoru s rodinami z romského sociokulturního prostředí. K médiím jsou otevřenější. Svě děti nechávají více sledovat televizi a využívat internet. Omezení ve sledování televize mají pouze večer. Doba využívání médií se během víkendu nemění. Z tiskových médií využívají pouze denní tisk. V televizi sledují hlavně seriály (např. Tisíc a jedna noc), nedívají se na dokumentární kanály ani na kanály pro děti. Není u nich časté společné sledování filmů mimo televizní vysílání. Naopak více využívají sociální sítě, na kterých jsou dohromady celá rodina.

8 Diskuze

Výsledkem této práce bylo porovnání názorů a způsobů soužití s médii v rodinách s dětmi, na které může mít nekontrolované využívání médií vliv. Byly stanoveny cíle a výzkumné otázky. Pomocí rozhovorů s dětmi a jejich rodiči a analýzou zjištěných informací bylo možné odpovědět na výzkumné otázky.

Výzkumem bylo zjištěno, že děti z výzkumného souboru nejčastěji využívají televizi a internet a nejvíce je ovlivňují obsahy z televize. Dotazovaní rodiče se nesebkávají u svých dětí s projevy agrese, oslabením komunikační dovednosti nebo fyzickými změnami. Přesto shledávají, že jejich děti občas věří sdělení v médiích. Pouze jeden rodič zaznamenal u svého dítěte převzaté postavy z televize, ze kterých si dítě udělalo ve své hlavě „imaginární kamarády“, které zabíjí. Na základě rozhovoru se u jednoho chlapce objevil náznak vyšší tolerance k násilí.

Přestože respondenti u svých dětí neshledávají viditelné známky ovlivnění, může se u nich vyskytovat ovlivnění skryté (viz. Kapitola 2 této práce).

Z analýzy výsledků vyplynulo několik společných znaků a zajímavých informací, které nebyly zahrnuty mezi cíle práce. Předpokládala jsem, že některé rodiny s dětmi vzdělávanými ve waldorfské škole nebudou doma využívat všechna média, a proto byly zapojeny do výzkumu. Výzkum ukázal, že oslovené rodiny využívají televizi, rádio, tisková média i internet. Respondenti č. 6.2 a 7, navštěvující waldorfskou školu, uvedli, že někteří jejich spolužáci doma televizi nemají. Rozhovorem bylo zjištěno, že respondenti č. 5 mají televizi teprve krátce.

Všichni dotazovaní rodiče se snaží mít přehled o tom, jak jejich děti využívají tyto prostředky a dohlíží nad dodržováním stanovených hranic v užívání médií. Žádný z rodičů nenechá své dítě sledovat násilí v televizi. Dvě z osmi dětí nedodrží stanovené hranice. Pro jedno dítě představují hranice ve využívání médií omezení. Šest rodičů s dětmi hovoří o médiích a vysvětluje jim jednotlivé obsahy. Z těchto zjištění vyplývá, že výchova v jejich rodině se zakládá na kontrole, a současně na vzájemné

domluvě a komunikaci. Tyto znaky odpovídají autoritativnímu či demokratickému stylu výchovy, jak je uvedeno v kapitole 4.2 této práce – v obou případech jsou rodiče nároční a kontrolující, zároveň laskaví, zohledňují schopnosti dítěte a spolupracují. Tento způsob výchovy u respondentů č. 2, 5 a 7 podporuje fakt, že s dítětem společně sledují televizi, vyhledávají informace na internetu či v knihách. Náznaky shovívavé výchovy se vyskytují u respondentů č. 1 a 6. Jsou sice vytvořeny hranice, ale děti je nedodržují a rodiče nejsou v jejich dodržování důslední.

Respondenti č. 5 a 7, kteří jsou rozvedení a jejichž děti jsou ve střídavé péči, uvedli, že rozdílné způsoby výchovy vytváří nejednotnost hranic u dětí. Každý z rodičů předává dítěti jiné normy, hodnotový žebříček a vzorce chování (4).

V kapitole 3.1.4 nalezneme tvrzení, že chování rodičů je vzorem pro chování jejich dětí. Také se v ní hovoří, že rodiče dítěti předávají žebříček hodnot rodiny a učí děti rozlišovat podle vlastních hodnot dobro od zla. Pokud tedy rodiče vnímají média negativně a přistupují k nim také tak, vztah dítěte k médiím bude podobný. V rodinách respondentů č. 2, 5, 6 a 7 tráví děti i jejich rodiče přibližně stejnou dobu u televize. Výjimkou jsou respondenti č. 1, kde matka uvedla: „..., *já teda televizi prakticky nesleduji, manžel pravidelně teda hlavně zprávy a občas nějaké večerní pořady,...*“. Syn se na televizi dívá ráno a v podvečer pravidelně na Simpsonovi, které dávají dva díly za sebou. To je tedy více nežli rodiče. Respondenti č. 3 a 4 jsou zvyklí každodenně sledovat televizní vysílání a televize je pro ně velmi důležitou součástí jejich života. Respondent č. 4 uvedl: „*Vlastně ve většině romských rodin je běžné, že mají televizi v každém pokoji.*“. Svým dětem povolují sledovat televizi téměř neomezeně. Tento rozdíl vyplývá z odlišnosti sociokulturního prostředí, které je jedním z činitelů ovlivňující dítě (28). U těchto respondentů můžeme také pozorovat minimální využívání tiskových médií a ani jejich děti je nevyužívají.

Na základě nápodoby a předávaných hodnot můžeme odůvodnit i facebookové profily. Respondenti č. 2, 3 a 4 jsou registrováni na Facebooku stejně tak jako jejich děti. Všichni tři respondenti mají své děti v přátelích a mají tedy přehled o tom, co jejich dítě na sociální síti zveřejňuje.

Respondentka č. 5 uvedla, že internet využívá hlavně v práci. Doma ji dcery u počítače často nevidí a samy ho využívají spíš u otce. Matka má pozitivní vztah k dokumentům v televizi a knihám a stejně vede i své dcery. Internet je podle analýzy u čtyř ze sedmi rodičů využíván primárně pracovní. Z nichž respondent č. 7 uvedl, že díky tomu může pracovat i doma. Tráví ale u něj velké množství času. Také mi sdělil, že zároveň může kontrolovat děti, zda využívají média a jak dlouho. V době jejich nepřítomnosti je počítač zablokovaný. Jejich výchova se snaží omezit média na minimum, tudíž děti nemají možnost napodobovat respondentovo chování.

Většina dotazovaných dětí využívá internet kvůli rozmanitým hrám, které si hledají na serverech věnovaných hrám nebo na Facebooku. V tomto směru se musím zastat Facebooku, na kterém se neobjevují násilné hry - na rozdíl od webových stránek. Podstatný rozdíl nalezneme u jednotlivých pohlaví. Chlapci spíše inklinují k násilným a akčním hrám, budou hrát strategie o hradech a dracích nebo závodit s auty. Dívky raději hrají logické hry, chovají zvířata a oblékají postavičky. Tento fakt mohu potvrdit díky pozorování dětí v Salesiánském středisku a podporuje ho i názor respondenta č. 7. Vyhraněním zájmů u chlapců a dívek můžeme potvrdit ztotožnění se svojí sexuální rolí (17).

Respondenti č. 7 uvedli, že jejich dítě má vyšší potřebu využívat média, pokud je mezi vrstevníky, kteří je využívají. V tomto tvrzení nalezneme souvislost s vlivem vrstevnické skupiny, o němž se hovoří v kapitole 3.1.5 této práce. Proto se v rozhovoru vyskytovala otázka zaměřená na zjištění vztahu k médiím u spolužáků dotazovaného dítěte. Analýza rozhovorů prokázala, že děti ve škole hovoří o tom, co v televizi sledují nebo jaké hry hrají. U respondentů navštěvující waldorfskou školu není téma médií ve škole tak časté v důsledku toho, že někteří doma nepoužívají všechna média. Děti, které odpověděly, že se spolužáky hovoří o televizním vysílání, dále uvedly, že sledované pořady jsou u většiny shodné. Polovina respondentů uvedla, že se v televizi často dívají na seriál Simpsonovi. Dá se tedy tvrdit, že ten to seriál je mezi dětmi ve věku 9 – 11 let velmi populární. U respondenta č. 7 se objevil zákaz tohoto seriálu, což správně poukazuje na jeho nevhodnost vzhledem k věkové kategorii. Bohužel tento názor žádný

jiný respondent nesdílel. Přestože je seriál animovaný, obsahuje chování, které by dítě mohlo snadno v životě napodobit. Myslím, že děti budou spíše napodobovat Barta Simpsona, jehož chování je zde zobrazováno jako zábavné a vtipné, nežli jeho sestru, slušnou a inteligentní Lisu, která je zde spíše objektem posměchu, samotářská a často nepochopena vrstevníky. V tomto případě je na místě komunikace s dětmi o obsahu seriálu. Zvláštní pozornost bych věnovala násilným konfliktům v seriálu, protože nejsou reálně ztvárněny a nejsou spojeny s negativním ohodnocením agresora. Pokud tedy porovnáme násilí v animovaném seriálu a v hraném seriálu, bude pro děti přijatelnější násilí obsažené v animovaném seriálu, kde je navíc prezentováno zábavně. Oproti tomu hrané seriály s prvky násilí na děti budou působit v tomto věku děsivě a spíše je budou spojovat s realitou, protože postavy v seriálu vypadají stejně jako ony. Tento jev nalezneme u respondenta č. 1, jehož matka uvedla: „Většinou když je film nějaký strašidelnější, nebo tam je velký násilí, to když už vidí jen ty upoutávky, tak většinou řekne: na to se dívat nebudu.“. Přesto se dále zmiňuje o tom, že právě seriál Simpsonovi je jeho nejoblíbenější („...jinak má oblíbené Simpsonovi, takže ty většinou si prosedí,...“). Jako u jediného respondenta se zde setkáváme s hraním násilných počítačových her. Vzhledem k jeho náboženskému vedení, komunikaci s rodiči o této problematice a osobnostních rysů by neměla vzniknout potřeba vykonávat násilí. Na jednu z otázek ohledně násilí bylo odpovězeno: „... ,paní učitelka říkala, že když se ve třídě kluci perou, tak on ani nepovzbuzuje,...“, což může být náznakem vyšší tolerance k násilí.

Respondent č. 6.1 se naopak netajil jeho násilnými myšlenkami, se kterými tráví volné chvíle venku na zahradě. Jeho imaginární postavy vychází z filmu Pán Prstenů. Chlapec mluvil negativisticky o svých spolužácích a gestem naznačoval, že by bylo, podle něj, potřeba fyzické násilí. Během rozhovoru ale naznal, že by to k ničemu nesměřovalo. Chlapec mi sdělil, že ve třídě se spolužáky příliš nehovoří. Vznik jeho „imaginárních přátel“, jak je sám nazývá, může poukazovat na vytvoření si svého vlastního fantazijního světa, o kterém se hovoří v kapitole 2.2.1 této práce. Matka u chlapce neshledala vyvolávání násilných konfliktů a o jeho představách ví. Pro násilí, které si představuje v hlavě, mohou být předlohou pořady, na které se dívá, zatímco je

doma sám. Pouze tři respondenti ze sedmi uvedli, že ve vztahu k médiím je rozhodně dobré, když rodič může sledovat dobu a způsob využívání médií. Pouze jedna rodina zamezuje dětem využívat televizi a počítač, po dobu jejich nepřítomnosti, zaheslováním,

Kapitola 2 zabývající se důsledky vlivu médií hovoří o tom, že rodiče jsou velmi důležitým činitelem, který dokáže omezit vliv médií. O časté komunikaci a srozumění dítěte s klady i zápory médií hovoří ve své knize Uwe Buermann (3). Podle svých zkušeností mohu říci, že je velmi důležité, aby rodiče s dětmi o různých obsazích šířených v médiích komunikovali. U těchto dětí může být za následek zvýšená úzkost či zkreslený pohled na život. Setkala jsem se s desetiletou dívkou, která věří na duchy na základě hororového filmu. Nikdo z rodiny s ní o tomto filmu nehovořil a od jiných dospělých si to nechce nechat vymluvit. Pochopitelně nejrozumnější řešení je nenechat děti sledovat takové filmy.

Jiráková a Köpplová (12) ve své knize uvádí, že obsah médií může u dětí ovlivnit chování, názory a postoje. U respondentů č. 7 se hovořilo o tendenci věřit obsahu z televize u jejich syna. Matka si je vědoma možných negativních dopadů. Snaží se tedy věci uvádět na pravou míru a pracovat v tomto směru se synem. Ostatní dotazované rodiny uvedly, že se svým dítětem hovoří o obsahu médií s výjimkou respondentů č. 1, kde se s dítětem nehovoří o obsahu informačním, ale snaží se upozornit na fyzické změny a pomáhají synovi naučit se odlišit počítačovou hru a realitu.

Komunikace přes internet a sociální sítě je mnohdy popisována jako způsob, při níž se stydlivější jedinci zbavují svých bariér a mohou bez ostychu komunikovat (27). Na druhou stranu to může způsobit ztrátu schopnosti s někým hovořit tváří v tvář. Během svého působení v Salesiánském středisku jsem u čtyřčlenné skupinky chlapců zaznamenala právě tento problém. Tito chlapci, často se mnou komunikovali prostřednictvím dopisů a dva z nich mi mimo papír nesdělili téměř nic. Dopisy nevyužívali pouze pro komunikaci se mnou, ale i mezi sebou, když se mezi nimi vyskytl konflikt. V rodině jim bohužel nikdo nevěnuje tolik času, aby s nimi tyto věci probrali.

I rodina, která svoje děti vzdělává v rámci alternativního vzdělávání, se setkává s problémem médií. Pokud doma nevyužívá všechna dostupná média, vyvaruje se tak některým ohrožením. Jejich děti by přesto měly být obeznámeny s riziky spojenými s využíváním všech médií. Tuto úlohu přebírá ale i samotná alternativní škola.

Přestože se děti ve věku 9 – 11 let setkávají na základních školách s pojmem média, nejsou schopny ho jednoduše definovat. Škola je v tomto směru nedokáže dostatečně uchránit před nástrahami médií, přestože jsou dospělí v tomto období hlavní autoritou. Dítě v tomto věku už začíná samo pomalu chápat souvislosti a vytváří si vlastní názor (28). Pokud ale nesprávně pochopí obsah v médiích, může jeho chybný úsudek přetrvávat i v následujících vývojových obdobích. To je další důvod, proč by rodiče měli hovořit o obsahu médií právě s dětmi ve věku 9 – 11 let.

Většina dotazovaných rodičů si byla plně vědoma vážných rizik a možných důsledků médií. Ještě před samotným výzkumem, v době, kdy jsem hledala respondenty na základních školách, mi bylo pedagogickými pracovníky škol sděleno, že rodiny, u nichž se vyskytuje problém s využíváním médií, se mnou nebudou chtít spolupracovat. Na ZŠ Dukelská 11 bylo osloveno minimálně 10 rodičů z pěti tříd. Na základě informačního dopisu, který rodiče obdrželi od třídních učitelek, se mi ozvaly dvě rodiny. I z této skutečnosti usuzuji, že mnoho rodičů se doma setkává s problémem využívání médií u svého dítěte. Přesto by stačilo, kdyby svoje televize a počítače zabezpečili heslem a programy, častěji hovořili o negativech a škodlivosti obsahů, dohlíželi na dobu a způsob využívání médií.

Šest ze sedmi respondentů dokázalo média charakterizovat jako jednosměrný zprostředkující činitel. Kvůli nízkému počtu respondentů ale nemyslím, že je tato informace obecně platná. Škola, jako vzdělávací a výchovná instituce, by měla poskytovat informace nejen dětem, ale i rodičům a společně vychovat jedince, který bude k médiím přistupovat s určitým nadhledem a rozvahou. S dětmi by měli probrat jednotlivá média, vyzkoušet si jejich používání, zhodnotit pozitiva a negativa a na základě toho se s dítětem domluvit, které z médií a na co, bude dítě využívat. Jedině tak, že dítě bude znát všechny tyto okolnosti, bude používání médií efektivní.

9 Závěr

Cílem práce bylo zjistit názory dětí a jejich rodičů na to, jaká média a jakým způsobem děti ovlivňují. Tyto cíle shrnuly tři výzkumné otázky. Dalším cílem bylo analyzovat případné rozdíly ve využívání médií a představě o jejich významu z hlediska výchovného působení na děti z běžné základní školy a základní školy vyučující alternativním vzdělávacím směrem. Rozdíly mezi respondenty jsem zjišťovala technikou kvalitativní analýzy dat.

Do kvalitativního výzkumu se zapojilo sedm skupin respondentů. Základní metodou pro zjištění informací byl polostrukturovaný rozhovor, jehož okruhy a otázky byly předem vytvořeny. Rozhovory byly zpracovány formou případových studií, z nichž byla následně získána data pro analýzu. Na základě informací od respondentů a analýzou dat lze odpovédět na jednotlivé výzkumné otázky.

Výzkumem se zjistilo, že děti z výzkumného souboru nejčastěji využívají televizi a internet. Televize je současně médium nejvíce ovlivňující tyto děti. Dotazovaní rodiče se nesetkávají u svých dětí s projevy agrese, oslabením komunikační dovednosti, nebo fyzickými změnami. Přesto ale zaznamenávají, že jejich děti občas věří sdělení v médiích. Jedno z dětí si na základě filmu vytvořilo imaginární postavy, se kterými tráví volný čas a u jednoho chlapce se objevil náznak vyšší tolerance k násilí. Cíle práce byly splněny.

Informace získané od respondentů z výzkumného souboru nemohou být považovány za obecně platné, a proto je vhodné formulovat hypotézy, vyplývající z výsledků výzkumu, které by měly být dále testovány. Zjištěný vliv na děti se objevil u dvou chlapců z výzkumného souboru. Na základě této informace je stanovena hypotéza, že média svým obsahem častěji ovlivňují chlapce. Všichni dotazovaní rodiče mají přehled o tom, jak média využívají jejich děti. Další hypotézou je, že většina rodičů má přehled ve využívání médií jejich dětmi. Většina respondentů vytváří hranice ve využívání médií, přesto ale více než polovina respondentů není důsledná v jejich

dodržování. Hypotéza tedy zní, že velká část rodičů, přes stanovené hranice ve vztahu k médiím není schopna z nějakého důvodu být důsledná v jejich dodržování.

Analýzou rozdílů v názorech na média u rodičů a dětí vzdělávanými v alternativní škole byla objevena odlišnost ve vlivu vrstevnické skupiny v přístupu k médiím. Děti v alternativních školách o médiích příliš nehovoří, jelikož ne všem žákům jsou doma dostupná všechna média, a proto zde není velké ovlivnění. Mezi dětmi z výzkumného souboru není ani zájem o využívání sociálních sítí. Jejich rodiče tráví u médií méně času, nežli rodiče dětí z běžné základní školy a v televizi častěji s dětmi sledují přírodopisné kanály, kanály pro děti a pohádky.

Díky zapojení respondentů z jiného sociokulturního prostředí byly zjištěny informace, které nebyly předem formulovány jako cíle práce. Rozhovorem s respondenty romského etnika bylo zjištěno, že tyto rodiny využívají média daleko častěji a považují je za zcela běžné prostředky pro trávení volného času, zábavu nebo společných chvílí. Jejich děti mohou u médií trávit během dne daleko více času.

Bakalářská práce může sloužit jako zdroj dostupných informací o problematice vlivu médií na děti ve věku 9 – 11 let z Českých Budějovic a okolí. Může být použita pro další studie a výzkumy dané problematiky. Pro odborníky zabývající se problematikou vlivu médií může tato práce přinést aktuální informace přímo z pohledu rodičů a dětí.

10 Seznam použitých zdrojů

1. AWL, Daniel. *Facebook Me!: A Guide to Having Fun With Your Friends and Promoting Your Projects on Facebook*. Peachpit Press, 2009. ISBN 032159195X.
2. BLATNÝ, Milan a kolektiv. *Psychologie osobnosti: hlavní témata, současné přístupy*. Vyd.1. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3434-7.
3. BUERMANN, Uwe. *Jak přežít s médii*. Hranice: Fabula, 2009. ISBN 978-80-247-3434-7.
4. BURIÁNEK, Jiří. *Sociologie*. Vyd. 2. Praha: Fortuna, 2001. ISBN 80-7168-754-5.
5. CAKIRPALOGLU, Panajotis. *Úvod do psychologie osobnosti*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4033-1.
6. ČABALOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2993-0.
7. FIŠER, Slavomir, ŠKODA, Jiří. *Sociální patologie*. Praha: Grada, 2009. 1. vyd., 224 s., ISBN 978-80-247-2781-3.
8. GILES, David. *Psychologie médií*. Praha: Grada, 2012. 1. vyd., 185 s., ISBN 978-80-247-3921-2.

9. GILLERMOVÁ, Ilona, KEBZA, Vladimír, RYMEŠ, Milen a kolektiv. *Psychologické aspekty změn v české společnosti*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2798-1.
10. HORÁKOVÁ HOSKOVCOVÁ, Simona, SUCHOCHLEBOVÁ RYNTOVÁ, Lucie. *Výchova k psychické odolnosti dítěte*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2206-1.
11. JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.
12. JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-7178-697-7.
13. KELNAROVÁ, Jarmila, MATĚJKOVÁ, Eva. *Psychologie: pro studenty zdravotnických oborů*. I. Díl. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3270-1.
14. KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-871-5.
15. KOLÁŘ, Zdeněk. *Analýza vyučování*. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2857-5
16. KRIVOŠÍKOVÁ, Mária. *Úvod do ergoterapie*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-2699-1.

17. LANGMEIER, Josef., KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 4. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1284-9.
18. LEIFER, Gloria. *Úvod do porodnického a pediatrického ošetřovatelství*. Praha: Grada Publishing, 2004. 1. vyd., 952 s., ISBN 80-247-0668-7.
19. LÜSTED, Marcia, Amidon. *Social Networking: MySpace, Facebook, and Twitter*. Essential Library, 2011. ISBN 1617148113.
20. MACHOVÁ, Jitka a kolektiv. *Výchova ke zdraví*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2715-8.
21. MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2310-5.
22. McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-574-5.
23. PELIKÁN, Jiří. *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava: Amosium servis, 1995. ISBN 80-85498-27-8.
24. SEDLÁČKOVÁ, Daniela. *Rozvoj zdravého sebevědomí žáka*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2685-4.
25. SLOBODA, Václav. *Public relations moderně a účinně*. 2. Aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2866-7.

26. SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo - mýty a realita: souvislost mezi sledováním televize a agresivitou u dětí*. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7254-926-9.
27. ŠMAHEL, Daniel. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-360-1.
28. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie. I., Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
29. PSYCHOWEB.CZ. ERIKSON E. H. | Teorie "osmi věků člověka" | epigenetická stádia - PSYCHOWEB.CZ. *Psychoweb.cz* [online]. 2009 – 2010 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://psychoweb.cz/psychologie/erikson-e-h---teorie-osmi-veku-cloveka--epigeneticka-stadia/highlightSearch=erikson/>
30. PUZZLE – Životopis - Vliv médií na děti a mládež. *Martinkos.estranky.cz* [online]. 2009 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: http://www.martinkos.estranky.cz/clanky/zivotopis/vliv-medii-na-deti-a-mladez_.html
31. ZÁŠKOLNÝ, Jiří. *Socialnisite.123abc.cz* [online]. 2011 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://www.socialnisite.123abc.cz/>
32. BBC, iDNES.cz. Anorexie postihuje už i šestileté děti. *iDnes.cz* [online]. 2007 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: http://ona.idnes.cz/anorexie-postihuje-uz-i-sestilete-deti-d9j-/deti.aspx?c=A070330_122626_zdravi_deti_bad

11 Klíčová slova

Média, vliv médií, psychický vývoj, školní věk, výchova

12 Seznam příloh

Příloha 1: Okruhy a otázky polostrukturovaného rozhovoru

Příloha 2: Informační dopisy pro rodiče

Příloha 1

Okruhy a otázky polostrukturovaného rozhovoru

Otázky pro rodiče:

- 1) Média
 - a. Víte, co to jsou média?
 - b. Jaká média doma používáte?
- 2) Televize
 - a. Jak často se díváte na televizi?
 - b. Na co se nejčastěji díváte?
 - c. Jak dlouho se dokážete dívat na televizi?
 - d. Má dítě hranice?
 - e. Víte co vaše dítě sleduje?
 - f. Díváte se společně na televizi?
- 3) Tisk
 - a. Čtete nebo kupujete nějaké časopisy nebo noviny?
 - b. Jak často? O čem čtete? Proč?
- 4) Internet
 - a. Na co využíváte internet?
 - b. Kolik času u něj dokážete strávit?
 - c. Máte přehled o tom, co na internetu sleduje vaše dítě? Používáte na to nějaké programy?
 - d. Má dítě hranice?
- 5) Sociální sítě – Facebook
 - a. Máte facebook? Máte se s dítětem v přátelích?
 - b. Máte přehled o jeho aktivitě na fb?
 - c. *Kolik máte přátel?*
 - d. *K čemu ho používáte?*
 - e. *Kolik času u něj trávíte?*
- 6) Výchova
 - a. Jak se snažíte své děti vychovávat?
 - b. Mluvíte o dobrých a špatných stránkách medií?
 - c. Myslíte, že Vaše dítě chápe rozdíl mezi realitou a fikcí?
 - d. Napodobuje dítě chování postav z médií?

Otázky pro děti:

1) Média

- a. Víš, co to jsou média?
- b. *Odkud tento pojem znáš?*
- c. Dokážeš uvést příklad?
- d. Dokázal by si říct, k čemu slouží?

2) Televize

- a. Jak často? Jak dlouho?
- b. Na co se díváš? (pořady, seriály, filmy)
- c. Zakazují ti rodiče některé programy?
- d. Do kolika večer se můžeš dívat?

3) Tisk

- a. Čteš nějaké časopisy, noviny nebo knihy?
- b. Jak často? O čem čteš?

4) Internet

- a. Na co ho používáš?
- b. Kolik času na něm trávíš?
- c. Komunikuješ nějak přes internet?

5) Sociální sítě – Facebook

- a. Máš facebook?
- b. Kolik máš přátel? Máš jich víc, než v reálném životě?
- c. Proč sis ho založil? Proč ho používáš?
- d. Kolik času u něj trávíš?
- e. Co na něm zveřejňuješ? Jak často?
- f. Dáváš si na Facebook fotky nebo videa pořízené ve škole?

6) Vliv ve škole

- a. Bavíte se ve škole o televizních pořadech? Díváte se na podobné pořady?
- b. Bavíte se ve škole o dění na Facebooku?

Příloha 2

Informační dopisy pro rodiče

Vážení rodiče,

jmenuji se Martina Dobosiová a jsem studentkou třetího ročníku oboru Speciální pedagogika – vychovatelství na Jihočeské univerzitě. Píši bakalářskou práci s názvem Vliv médií na výchovu a osobnost dítěte na 1. Stupni ZŠ, konkrétně se zajímám o vliv na děti ve věku 9-11 let, protože v tomto věku se rozvíjí kritické myšlení a schopnost rozeznat rozdíl mezi realitou a fikcí v médiích. Vědecky je prokázáno, že média mají vliv na děti, jelikož prezentují násilí a agresi jako zcela běžné lidské chování, ale zároveň nabízejí dětem možnost vyhledat si informace, které je zajímají a zvyšují jejich všeobecný přehled.

Obracím se na Vás s prosbou, zda byste byli ochotni poskytnout mi rozhovor Vy i Vaše dítě ohledně této problematiky. Rozhovor by proběhl ve Vámi zvoleném prostředí, abyste se cítili co nejpohodlněji. Výsledky našeho rozhovoru bych porovnávala s výsledky rozhovorů s rodinami, které ke vzdělávání svých dětí zvolili metody alternativního směru Waldorfské školy a v případě Vašeho zájmu Vám dala výsledky a vyhodnocení výzkumu k nahlédnutí.

Vaše rozhodnutí o případném zapojení se do výzkumu sdělte, prosím, třídním učitelkám do 31. ledna, nebo mě můžete kontaktovat na e-mail: MartuleDobos@email.cz nebo na telefonním čísle: 776 496 431.

Vážení rodiče,

jmenuji se Martina Dobosiová a jsem studentkou třetího ročníku oboru Speciální pedagogika – vychovatelství na Jihočeské univerzitě. Píši bakalářskou práci s názvem Vliv médií na výchovu a osobnost dítěte na 1. Stupni ZŠ, konkrétně se zajímám o vliv na děti ve věku 9-11 let, protože v tomto věku se rozvíjí kritické myšlení a schopnost rozeznat rozdíl mezi realitou a fikcí v médiích. Vědecky je prokázáno, že média mají vliv na děti, jelikož prezentují násilí a agresi jako zcela běžné lidské chování, ale zároveň nabízejí dětem možnost vyhledat si informace, které je zajímají a zvyšují jejich všeobecný přehled.

Obracím se na Vás s prosbou, zda byste byli ochotni poskytnout mi rozhovor Vy i Vaše dítě ohledně této problematiky. Rozhovor by proběhl ve Vámi zvoleném prostředí, abyste se cítili co nejpohodlněji. Výsledky našeho rozhovoru bych porovnávala s výsledky rozhovorů s rodinami, jejich děti jsou vzdělávány v běžné škole a v případě Vašeho zájmu Vám dala výsledky a vyhodnocení výzkumu k nahlédnutí.

Pokud budete mít zájem se zapojit do výzkumu, kontaktujte mne, prosím, na e-mail: MartuleDobos@email.cz nebo na telefonním čísle: 776 496 431 nejpozději do 15. března.